

”HAR DU TID EN MINUT?” - SJU PEDAGOGERS MÖTEN OCH SAMTAL MED FÖRÄLDRAR PÅ FRITIDSHEM

Kandidatuppsats
Lärarprogrammet
Förskoleklassen och fritidshemmet
210 hp

Sophia Adcock

Höstterminen 2011

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK, HÖGSKOLAN I BORÅS

Utgivningsår: Høstterminen 2011

Svensk titel: ”Har du tid en minut?”– Sju pedagogers möten och samtal med föräldrar på fritidshem

English title: ”You got a minute?”– Teacher- parental conversation and other interaction in after school recreation/ Compulsory school recreational activities

Författare: Sophia Adcock

Handledare: Mikael Jensen

Examinator: Mary Larner

Nyckelord: <föräldrar, pedagoger, fritidshem, kommunikation, dialog, samverkan>

Sammanfattning

Bakgrund

Dialogen mellan hem och skola/fritidshem omskrivs idag i läroplanen, LGR-11(Skolverket, 2011) som en samverkan där föräldrar bör göras mer delaktiga. Denna studie presenterar olika forskning som gjorts på området, såväl svensk som utländsk och med pedagogisk respektive beteendevetenskaplig utgångspunkt. Faktorer som sociala förhållanden, etniskt ursprung och barns ålder har tagits upp i detta kapitel.

Syfte

Att undersöka den dialog som kan förekomma mellan pedagog och föräldrar med särskilt fokus på fritidshemmet.

Metod

Kvale (2007) ser den kvalitativa intervjun som ett medel att vinna nya kunskapsmarker och genom att intervjua sökte jag få fram varje pedagogs tankar men också skildringar av deras sätt att arbeta för att skapa en bild av hur dialogen ser ut och utvecklas under barns år på fritids.

Resultat

Den dagliga dialogen på fritidshemmet är något som pedagogerna är bekväma med att hantera och resultatet visar att man anpassar dialogen efter familjernas behov och utifrån ett perspektiv på barnets välbefinnande i verksamheten. Dialogen är som mest frekvent under de första skolåren för att sedan mattas av efter hand barnen blir äldre och då istället ersätts av olika sociala sammankomster dit föräldrar inbjuds. Resultatet visar på såväl skillnader som likheter mellan verksamheterna i fråga om prioriterade områden och strategier för att skapa alternativa former av dialog vid sidan av en daglig kontakt.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	1
BAKGRUND	1
SYFTE	1
METOD	1
RESULTAT	1
INLEDNING	4
UNDERSÖKNINGENS SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	5
SYFTE	5
FRÅGESTÄLLNING	5
BEGREPPSFÖRKLARING	5
BAKGRUND	6
SAMVERKAN OCH ANSVAR	6
LÄROPLANEN OM SAMVERKAN MELLAN HEMMET OCH SKOLAN; 1980 OCH 1994	6
FÖRÄLDRASAMVERKAN EFTER INFÖRANDE AV LGR-11	7
ALLMÄNNA RÅD FÖR KVALITET I FRITIDSHEM	7
TIDIGARE FORSKNING	8
PERSPEKTIV PÅ SOCIALA FÖRHÅLLANDEN	8
FÖRÄLDRASAMVERKAN I FÖRHÅLLANDE TILL SOCIAL BAKGRUND	8
INFORMATION ÄR INTE LIKA MED KUNSKAP	9
FAMILJEN OCH FRITIDS- BARNETS TVÅ VÄRLDAR	9
FÖRÄLDRADIALOGENS SYFTE ATT STÄRKA ETT BARNES SOCIALA KOMPETENS	10
DE ÄLDRE BARNEN PÅ FRITIDS - EN VÄG MOT SJÄLVSTÄNDIGHET	11
VÄGAR TILL KOMMUNIKATION	11
DIALOG SOM UTMANAR - LÄRARUPPDRAGET OCH SAMTALSKONSTEN	11
TILLIT, MEDVERKAN OCH HELHET	12
REAGERA OCH AGERA	12
EMOTIONELL PÅVERKAN I PEDAGOG-FÖRÄLDRARELATIONEN	13
VAR GÅR GRÄNSEN FÖR ETT PEDAGOGISKT UPPDRAG?	14
TEORETISK RAM	15
MELLANMÄNSKLIG KOMMUNIKATION MED INDIVIDEN I CENTRUM	15
PLANNING THEORY OF COMMUNICATION	15
MELLANMÄNSKLIG KOMMUNIKATION SOM INTERAKTIONSFOKUSERAD	16
FACE THEORY	16
POLITENESS THEORY	16
MELLANMÄNSKLIG KOMMUNIKATION MED RELATIONEN I FOKUS	16
COMMUNICATION PRIVACY MANAGEMENT THEORY - CPM	16
SOCIAL EXCHANGE THEORIES	17

METOD	18
FÖRÄLDRADIALOGEN SOM EN KVALITATIV STUDIE	18
URVAL	18
ETISKT FÖRHÅLLNINGSSÄTT VID EN KVALITATIV INTERVJUSTUDIE	18
SAMHÄLLSVETENSKAPLIG FORSKNING	19
MEDGIVANDE	19
GENOMFÖRANDE	20
TROVÄRDIGHET - VALIDITET	20
TILLFÖRLITLIGHET - RELIABILITET	21
STYRKOR OCH SVAGHETER I MIN STUDIE	21
RESULTAT	22
HUVUDANLEDNING TILL EN DAGLIG KONTAKT MED FÖRÄLDRAR I VERKSAMHETEN	22
OLIKA SÄTT ATT ARBETA FÖR EN BRA KONTAKT	23
BARN PÅ FRITIDS I BEHOV AV STÖD	24
FRITIDS ÄR INTE SKOLAN	26
UTVECKLINGSSAMTAL, TELEFONSAMTAL OCH DROP IN	26
ATT SKAPA RELATIONER FÖR FRAMTIDEN	27
DISKUSSION	29
ANALYS OCH BEARBETNING	29
INTERVJU SOM METOD	29
STYRKOR OCH SVAGHETER MED INTERVJU SOM METOD	30
RESULTATDISKUSSION	30
DEN FÖRSTA KONTAKTEN- ATT BYGGA UPP ETT FÖRTROENDE	30
DIALOG SOM KULTURELL- ELLER STATUSBETINGAD	31
RELATIONEN MELLAN PEDAGOG OCH FÖRÄLDER SEDAN BARNEN BLIVIT ÄLDRE	31
RELATIONER SOM BEHÖVER TÅLAMOD	31
PEDAGOGEN SOM PROFESSIONELL MEDMÄNNISKA	32
NÄR EN FAMILJ BEHÖVER VÅRT STÖD	33
"DET MÅSTE STANNA MELLAN OSS!" TILLIT OCH FÖRTROENDE	33
"JAG ÄR INTE BARA PEDAGOG, JAG ÄR MAMMA OCKSÅ!"	34
I SLUTET AV DAGEN ÄR VI ALLA BARA MÄNNISKOR	34
DIDAKTISKA KONSEKVENSER AV MIN STUDIE	35
FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	35
TACK!!	36
FÖRTECKNING ÖVER LITTERATUR OCH KÄLLOR	37
BILAGA 1	39
TILL PEDAGOGER I GRUNDSKOLANS FRITIDSHEM	39
BILAGA 2	40
INTERVJUFRÅGOR	40

Inledning

Varför denna undersökning?

Jag har alltid varit intresserad av hur människor kommunicerar och skapar relationer och får dem att utvecklas. För mig som blivande pedagog är dialogen med föräldrar så oerhört viktig i min kommande yrkesroll. Jag är själv förälder och har mött olika sätt med vilket pedagoger hanterar kontakten med oss föräldrar. Jag har också genom min yrkesroll haft kontakt med föräldrar till barn på fritidshem.

Min studie handlar främst om att förstå vilka tillfällen pedagogerna prioriterar för en dialog med föräldrarna men också hur de arbetar med relationer, bygger upp ett samarbete och hur det avspeglar sig i verksamheten. Som blivande pedagog inser man hur viktigt det är att ständigt reflektera över och förbättra den dialog som pedagoger i fritidsverksamhet dagligen bör ha mellan hem och skola/fritidshem. En bra relation mellan hem och skola/fritidshem är i alla avseenden en trygghet för de elever vi pedagoger skall ta hand om. Pedagoger får ett förtroende att ta hand om någons barn, en värdefull gåva att förvalta med största respekt. Det känns angeläget att öka min egen men också andra pedagogers medvetenhet inför detta uppdrag. Forskning jag har tagit del av kring relationer mellan hem och skola finns i ett antal olika utföranden, både nyare och äldre men något som jag kan se som en brist i denna forskning är att den till stor del är bedriven som en beteendevetenskaplig sådan och av forskare med just denna bakgrund. Detta gäller såväl svensk som internationell forskning.

Beslutet att studera kontakten mellan hem och fritidshem tog jag då jag upplever att mycket av forskningen kring dialog mellan föräldrar och pedagoger tillfaller förskolan och skolan, den senare med stort fokus på bedömning i klassrummet. Jag vill öka medvetenheten inför att möta föräldrar till barn på fritidshem och jag vill även mse mer inslag av detta i våra lärarutbildningar.

Undersökningens syfte och frågeställning

Syfte

Att undersöka den dialog som kan förekomma mellan pedagog och föräldrar med särskilt fokus på fritidshemmet.

Frågeställning

- I. Hur arbetar pedagogerna med att skapa en daglig kontakt med vårdnadshavare till barn i skolans fritidshemsverksamhet?
- II. Hur avspeglar sig arbetet med föräldrakontakten i verksamheten?

Begreppsförklaring

Fritidshem/ Skolbarnomsorg: Verksamhet som bedrivs i anslutning till grundskola eller fristående och har tillsyn och omsorg av skolbarn från förskoleklass till år 6.

Fritidspedagog: En pedagog som är utbildad för att arbeta med barn och ungdomar vid fritidshem, fritidsgårdar eller med i skolan förekommande arbetsuppgifter, vanligen estetiska sådana eller utomhusaktiviteter.

Dialog: Kommunikation mellan pedagoger och föräldrar i syfte att utbyta information, likaså samtal mellan dessa.

Förälder: I denna uppsats menas med förälder den eller de personer hos vilka ett barn bor och får sin dagliga omvårdnad, grundtrygghet och fostran.

Nanny/ Barnpiga: En person som anställs för att ha tillsyn, till viss del fostra och aktivera barn i en familj så att föräldrarna kan arbeta.

Bakgrund

I detta kapitel kommer jag att ta upp den litteratur och tidigare forskning som jag tagit del av dels som egna källor men också som referenser genom dessa. För att få en samlad nyanserad bild av alla de områden som kan tänkas förekomma inom det område jag undersökt har jag valt att presentera följande bakgrundslitteratur:

- Dialog med fokus i kulturella skillnader och sociala påverkansfaktorer som ett sätt att spegla både föräldrar i verksamheten i mötet med pedagoger men också för att belysa hur pedagogers kompetens påverkar relationskapandet.
- Samverkan för att bygga upp ett barns sociala kompetens, något om detta som ett uppdrag hos fritidshemmet.
- Hur en tillitsfull dialog skapar bättre förutsättningar för barn att utvecklas gynnsamt.
- Hur fritidshemmet arbetar med relationer till barn och familjer som behöver stöd i sin tillvaro och i relationer där det råder svårighet i kommunikationen mellan fritidshem och hemmet.

Samtlig litteratur har studerats inför kommande intervjuundersökning som ett sätt att vidga min förförståelse men också för intervjustudiens validitet och tillförlitlighet.

Samverkan och ansvar

Samverkan mellan hemmet och skolan har ur ett historiskt perspektiv sett delvis annorlunda ut mot idag men innebörden har alltid varit densamma; att för barnens bästa skall det finnas en regelbunden kontakt mellan skolan och hemmet. Jag började grundskolans första klass i augusti 1982. Då hade Skolöverstyrelsen tillsyn av skolan, som var statligt driven och läroplanen innefattade grundskolans årskurs 1-9, skolan började vid sju års ålder och var obligatorisk till det år man avslutade nionde klass. Fritidshemsverksamheten var inrymd i läroplanen under benämningen ”samlad skoldag” (Skolöverstyrelsen, 1980, s.21) och med det menades ”omsorg och [fri] aktivitet” efter skoldagens undervisning avslutande. Denna tillsyn kunde även innefatta att samarbeta med föreningslivet i syfte att ge eleverna stöd i att utveckla en hobby.

Läroplanen om samverkan mellan hemmet och skolan; 1980 och 1994

I den läroplan som togs i bruk 1980 framgår en tydlig syn på hemmet som den som har det viktigaste och huvudsakliga ansvaret för elevernas fostran och vård.

Skolans verksamhet skall vara ett stöd för hemmet i en fostran utformad efter de grundläggande demokratiska värderingarna i vårt samhälle. Det kan vara av stor betydelse att skillnader i normer och uppfattningar i olika frågor blir diskuterade mellan skola och föräldrar så att man kan överbygga eventuella motsättningar.

(Läroplan för grundskolan, LGR-80. Skolöverstyrelsen, 1980, s. 24).

Vidare var LGR-80 tydliga med att allt ansvar för kontakten mellan hem och skola, från den dagliga kontakten, till de tillfällen då man behövt samarbeta kring åtgärder alltid vilade på skolans ansvar, däremot är fostransansvaret helt hemmets, skolan har endast en komplementärroll.

1994 tog jag studenten eller, rättare sagt, avslutade mina gymnasiestudier och 12 års skolgång. Lagom till detta kom en ny läroplan, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet* (Skolverket, 2009). Den sa följande om föräldrasamverkan:

Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa. Skolan skall därvid vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

(Skolverket, 2009, s. 5)

Även Lpo-94 hade alltså riktlinjer för hur ett tydligt samarbete skulle ske med barnens hem vad gällde utveckling och lärande men också om rättigheter och skyldigheter, om än med ett större krav ifrån hemmet vad gällde delaktighet i elevens skolgång.

Föräldrasamverkan efter införande av LGR-11

Från läsåret 2011/2012 kommer den svenska grundskolan att tillämpa en ny läroplan, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (Skolverket, 2011). I den anges för hur samarbete mellan hem och skola skall se ut följande;

Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare. Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa. Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

(Skolverket, 2011, s. 9)

Det är som synes kanske inte mycket som skiljer Lpo-94 från nya LGR-11, förutom formuleringar som kan få signifikant skiljande betydelse i uppdraget. Här märks bland annat att föra traditioner vidare har ersatts av att ge eleven individuella förutsättningar, något som i LGR-11 presenteras först efter uppdraget att främja och forma en personlig utveckling.

Allmänna råd för kvalitet i fritidshem

Detta dokument är utöver läroplanen ämnat som riktlinjer för fritidshemmets specifika verksamhet så som den skiljer sig ifrån skolan.

Det är viktigt att personalen skapar ett nära och förtroendefullt samarbete med barnets vårdnadshavare om barnets individuella utveckling och lärande och diskuterar på vilket sätt fritidshemmet kan bidra till att barnet trivs, lär och utvecklas, använder kontakten med barnets föräldrar till att föra samtal om barnets trivsel, lärande och utveckling och tar hänsyn till vårdnadshavarens olika möjligheter att delta i och påverka verksamheten genom att se till att det finns olika former och forum för inflytande och samverkan.

(Skolverket 2007, s. 32)

Då fritidshemmet saknar egna uppnåendemål¹ som skall ges omdömen och dessutom är frivillig till skillnad ifrån skolan, skall *Allmänna råd för kvalitet i fritidshem* ses som ett komplement till läroplaner och som ett dokument som höjer och säkrar kvaliteten ytterligare för fritidshemmets egen verksamhet. (Skolverket, 2008, s. 5). *Allmänna råd* är att ses som ett dokument som ska förtydliga och klargöra vilka lagar och riktlinjer (i detta fall Skollagen och Läroplanen, LGR-11) som omger en verksamhet och hur man skall arbeta för att framgångsrikt utveckla en verksamhet. (Skolverket, 2008, s. 9)

---

¹ Med uppnåendemål menas de av Skolverket framtagna kursplaner, som anger att elev skall ha uppnått ett visst mål vid avslutande av ett skolår. T ex matematik i år 5.

Tidigare forskning

Perspektiv på sociala förhållanden

Hur vi lever och bor kommer att ge oss tillhörighet i en socialgrupp där vi blir jämförda med andra grupper i fråga om vår kapacitet att försörja oss eller skapa goda sociala förhållanden, arbete och en trygg uppväxt för våra barn. Jansson (2002) har i sin studie jämfört två bostadsområden ur två olika samhällsklasser och hur verksamheterna skiljer sig åt på flera områden². Intressant för den här studien är hur författaren beskriver två perspektiv på maktförhållande. I den lägre socialgruppen (Fallet) är det ofta pedagogerna som anses ha makten i form av en ”expertroll” medan det i den högre socialgruppen (Villan) var föräldrarnas ställning i samhället och inställning till fritidshemmets uppdrag som fick pedagogerna att mer inta en roll som barnpigor (Jansson, 2002, s. 17). Pedagogerna i studien belyser fenomen som vältalighet och driftighet, bland de välbeställda familjerna hade föräldrarna stor makt vad gällde hur verksamheten bedrevs och pedagogernas känsla av underlägsenhet lyser igenom. I den andra gruppen ingick familjer med lägre social bakgrund, bland annat invandrarfamiljer. Pedagogerna i denna verksamhet beskriver motsatsförhållanden där de fått arbeta aktivt för att föräldrarna verkligen skall förstå hur viktigt det är med ett samarbete men språksvårigheter gör att många familjer avstår dialog.

Pedagogerna i ”Fallet”² kände att de behövdes mer till att stötta med socialiseringen av såväl föräldrar som barnen, i Villan användes fritidshemmet av föräldrarna i högre grad till barntillsyn, de upplevdes ha en roll som barnpigor på uppdrag av föräldrar, trots att föräldrarna inte saknade tid eller resurser att låta barnen vara med i andra fritidsaktiviteter. I Fallet var fritidshemmet en andra trygghet men föräldrarna tog ändå ett huvudansvar för skolarbetet. Jansson (1992) pekar på att detta kan ses som ett ytterligare bevis på att föräldrarna inte vågar ha krav på sin skolbarnomsorg även om behov kunde finnas, såsom t ex hjälp med läxorna.

Föräldrasamverkan i förhållande till social bakgrund

Förändringar i samhällsstrukturen, så som ökat förvärvsarbete hos kvinnor, ökad andel heltidsarbetande föräldrar samt ökad andel bostadsområden med mångkultur präglar hur föräldrar använder barnomsorg och fritidshem idag. Barn vistas där i större utsträckning också av andra skäl än barnomsorg, t ex för social stimulans och språkutveckling.

Dagens pedagoger behöver inneha en gedigen kunskap för att kunna bemöta föräldrar och detta främst vad gäller att förena och hantera familjers olika förutsättningar som är en följd av hur deras sociala och kulturella bakgrund ser ut (Kikas, Poikonen, Kontoniemi, Niilo, Lyyra & Lerikkanen (2011, s. 33). I studien som gjordes dels i Finland men också i Estland, fann man en del signifikanta, men av forskarteamet också förväntade förhållanden, i hur mödrars utbildningsnivå påverkade deras förtroende till sitt barns lärare. Syftet med studien var att undersöka just hur mödrars utbildningsbakgrund påverkade deras tillitsfulla kommunikation med sitt barns lärare men också det omvända, hur lärares förtroende för sin elevs moder hade koppling till [moderns] utbildningsnivå. Kikas et al. (2011) visar också att de finska förhållandena kring förtroendet mellan mödrar och lärare var bättre och inte direkt från lärarnas sida kunde kopplas till mödrarnas utbildningsbakgrund men däremot fann man klara samband i den motsvarande Estniska undersökningsgruppen (se s. 33) Skillnaden skulle enligt författarna kunna förklaras med att Finland sedan 1970-talet strategiskt arbetat med olika former av föräldrasamverkan och kooperativ verksamhet, ett arbete som precis påbörjats i Estland.

---

² De två undersökningsgrupperna i Jansson (1992) omnämns som ”Fallet”, den lägre socialgruppen, resp. ”Villan”, som i större utsträckning bestod av familjer med hög inkomst.

Information är inte lika med kunskap

För att kunna tillgodogöra sig och bearbeta information som förmedlas genom pedagogerna behöver föräldrarna stå på säker mark, de behöver pedagogernas förståelse. Alfakir (2004) skriver om föräldrar som upplevs som ointresserade när det i själva verket handlar om att förstå och tolka information på ett språk man kanske inte alls behärskar. När man inte känner sig förstådd blir det självfallet så att man drar sig för att prata med pedagoger eller annan personal, man är rädd att bli missförstådd och drar man sig som förälder undan är man istället rädd för att upplevas dölja något. Även om Alfakir (2004) uppmärksammar skillnader i fråga om social status, kön eller etnicitet menar hon att detta också är tillgångar med vilka pedagogerna måste ha ett verktyg för att skapa tillitsfulla relationer.

Alfakir (2010) skriver om ansvarsfördelningen i den mångkulturella skolan. Här beskrivs ett synsätt där tydliga gränser är att eftersträva vad som är mitt som pedagogs respektive föräldrarnas ansvarsområde. Även om författaren sökt att spegla hur kulturella skillnader kan utgöra svårigheter i detta samarbete, kan det anses rimligt att vad som rör familjens dagliga rutiner i hemmet inte är pedagogens främsta källa för dialog utan vad som sker under en dag på fritidshemmet och det gemensamma intresset för barnet här. Barn och unga i skolåldern vistas idag i många sociala kontexter, som Alfakir (2010) menar kräver att de vuxna som finns runt omkring barnen stöttar i den anpassning som det innebär att ”flexa” mellan dessa olika miljöer. I detta inryms en dialog mellan hem och skola. Inställningen till läraruppdraget och gränsen för vad som är privat resp. professionell mark är enligt Alfakir (2010) fundamental för att kunna ha en dialog mellan föräldrar och pedagog.

Pedagogens värderingar kan skilja sig väldigt men det är alltid hans eller hennes ansvar att se till att föräldrarna inte känner sig eller sitt barn som mindre värda i hans eller hennes ögon. Likaså skapar man inte en dialog av medlidande utan genom respekt. Dialogen får aldrig ha som syfte att få en förälder att ändra sitt beteende. Pedagogen kan ha en synpunkt och ge ett råd för barnets bästa men måste då ha i minnet att det kan påverka hur barnet kommer att fungera i hemmet och i andra sammanhang på ”privat tid”.

Familjen och fritids- barnets två världar

Familjer hanterar den kommunikation som sker mellan hem och skolbarnomsorg på olika sätt, det handlar inte bara om social status, ekonomiska förhållanden eller etnicitet. Garis-Christian (2006) använder hierarki som ett begrepp när hon söker förklara kommunikation mellan föräldrar och pedagoger och hur man kan arbeta för att få en relation som är trygg för barnet. Grunden för en god dialog ligger i pedagogernas kompetens att möta den mångfald av familjekonstellationer som finns i samhället, likaså är det viktigt att se förbi stereotyper, personliga värderingar och antaganden som baseras på godtycklighet. När ett barn talar med oss om sin familj kan pojken eller flickan mycket väl, eller *lika väl* mena en mormor, faster eller en god granne. Den som är viktig för barnet blir i en del kulturer också ”familj” (Garis-Christian, 2006, s.3). Som pedagog kan man inte alltid dra slutsatsen att en familj som är punktlig, ”hel och ren” och där barnen alltid uppför sig, är synonymt med en trygg hemmiljö. Man kan inte heller automatiskt tänka att nationalitet är lika med trosuppfattning.

Garis-Christian (2006) skriver om familjer som möter förändring. I alla familjer inträffar det sådant som leder till att man behöver lite extra omtanke en tid och som pedagog bör man, som författaren beskriver det, arbeta för att veta just hur den aktuella familjens hierarki ser ut. Ett barn som får axla mycket ansvar hemma behöver få komma till fritids och uppleva en trygg miljö där han eller hon blir sedd och kan få vara barn. Då kan man också möta familjen och visa på det positiva hos barnet och kanske, om så krävs, få familjen att arbeta mot en förändring för barnets bästa. Garis-Christian (2006) talar hela tiden om familjen som helhet men med deras medlemmar som individer och om respekten från pedagogernas sida.

Föräldradiologens syfte att stärka ett barns sociala kompetens

Att våra barns trygghet och trivsel ökar i skolan när pedagoger och föräldrar har en bra kontakt visar flera studier som har genomförts inom området föräldrasamverkan. Detta gemensamma ansvar för barnet och eleven bidrar inte bara till att stärka barnets sociala identitet utan även hur barnet i framtiden kommer att se på utbildning. Flising et al. (1996, sid. 87) talar om social kompetens vilket är alla vuxnas ansvar som omger barnet. Det är dock viktigt att ett samarbete eller en dialog mellan hem och skola inte bara utnyttjas till att lösa problem eller konflikter, det är inte *då* först vi skall börja samarbeta. En självklarhet kan det tyckas men faktum är, menar författarna, att pedagogen endast kan skapa fungerande inlärningsmiljöer för barn och elever i de fall deras föräldrar upplever att de har en god kontakt med skolan, där dessa behöver bli styrkta i sin föräldraroll. Allra viktigast menar författarna att detta är i de familjer där man upplever en svag självbild hos föräldrarna. Föräldrar vill inte bara veta skolresultat, de vill se hela bilden av barnet som de inte får när de inte själva är närvarande.

Det talas sällan om när det faktiskt fungerar

Föräldrar som har insyn i sitt barns skolgång och som vet vad som händer där får i allmänhet en mer positiv bild av den. Andersson (2004) menar också att pedagogerna måste ta sig tid med föräldrar för att tala om att det har varit en bra dag, att lyfta bra saker. Författaren menar att skolan oftare söker svar på det som inte fungerar och lägger all kraft på att bara förmedla problembilder. De barn som formar sig väl kring verksamheten hamnar sällan i fokus för ett spontant samtal, visar författarens studie.

Ett barn som fungerar väl i skolan eller på fritids, fungerar oftast väl hemma och vice versa. Barnets ställning och rollfunktion i sin familj är ofta en fingervisning om hur det fungerar i det sociala samspelet på fritids. Barn som upplever att de har ett eget värde utvecklar medkänsla och hjälper sina kamrater, föräldrar talar om ”duktiga, glada barn” (Andersson, 2004, s. 69). Välfungerande barn på fritids har ofta sysselsättning i form av fritidsaktivitet utanför hemmet och familjen. Man kan också ur föräldraperspektivet tala om en förtroenderelation mellan dem och pedagogerna. En förälder som upplever respekt och tolerans från fritidshemmet får en alltjämt mer positiv bild av denna, de vill ofta ha en helhet och en tydlig kommunikation. När de får detta fungerar dialogen bättre och upplevelsen att det fungerar bra stärks. Pedagoger som bemödar sig med att vara frikostig med informationsblad och/eller brev till hemmet vinner föräldrarnas uppskattning, det visar Andersson (2004, s. 74). Likaså att man som pedagog måste ha klart för sig att påverkan hos barnet sker i cirkulära processer; hem-skola-hem...

Det skall kännas meningsfullt, inte hotfullt för alla föräldrar att bli delaktiga och angelägna i den pedagogiska verksamhet vari deras barn deltar. I de fall samverkan inte har fungerat, menar författaren att föräldrarna i hennes studie har en viktig poäng i att det är hos pedagogerna man bör söka svaret. Varför har inte pedagogerna insett vilken stor betydelse för barnet det är att ha en förälders förtroende?

De äldre barnen på fritids - en väg mot självständighet

För de yngre barnen är det i flera fall självklart att den dagliga dialogen mellan föräldrar och pedagoger blir just *daglig*, då barnen lämnas och hämtas vid fritidshemmet av sina föräldrar. Men ju äldre barn blir, desto mindre utrymme får hemmet att påverka socialisering och värderingar. Ändå är ett ansvar alltid i grunden hemmets vad gäller ett barns fostran och inflytande över sin tillvaro. Flising et al. (1996, s.94) talar om barn på väg mot ungdomsåren och frigörelsen. De klarar sig förhållandevis bra på egen hand utan ständig tillsyn men frågar fortfarande efter en vuxen i de flesta sammanhang, för trygghet och behöver ännu rutiner.

Pedagoger som arbetar med äldre barn vid t ex fritids bör vara medvetna och ha kompetens inför det uppdrag det innebär att möta familjer där barnen inte längre behöver ständig passning och aktivering utan istället en trygg vuxen. Vidare skriver författaren om ”mellanhandens” pedagogik, där hem och fritids behöver stämma av hur dagen har sett ut. Inte sällan har pedagoger en annan bild än barnet om något har inträffat och mitt emellan står då ofta en förvirrad förälder som fått en helt annan version vid middagsbordet.

Vägar till kommunikation

Vi knyter nu an till ännu en finsk studie. Hirsto (2010) har undersökt hur samarbetet ser ut mellan hem och skola i Finland och Estland, vilka områden inom ramen för samverkan som kommuniceras mest och hur dessa områden kommuniceras (skola-hem, hem-skola, skriftligt resp. muntligt). Författaren visar i sitt resultat ett samband mellan hur pedagogers egen erfarenhet av föräldraskap och hur det ökade deras förmåga att möta föräldrar i samförstånd. Det faktum att pedagogens egna barn var i samma ålder som barnen i verksamheten, präglade deras förmåga till att bättre anpassa och mäta med arbetet med att undervisa barnen och att bidra med bättre kvalitet i kommunikationen mellan hem och skola. Likaså menar författaren att det är väsentligt att föräldrar tidigt involveras i hur de kan bidra till att öka sitt barns sociala kompetens. Det får inte fastna i det formella lärandet och Hirsto (2010) vill därför se att pedagoger för en dialog med föräldrarna så att de blir mer samspelta i det sociala lärandet med ett gemensamt intresse för barnets bästa.

Ju mer föräldrar är medvetna om och delaktiga i utvecklingen av sina barns sociala kompetens, desto bättre utvecklas denna förmåga. Hirsto (2010) visar dock att det ofta vilar på pedagogerna att skapa riktlinjer för hur samarbetet skall utformas och väldigt få föräldrar i studien föreföll initiativtagande. En slutsats som dras av studien är att föräldrar är mest intresserade av det som deras barn gör i skolan än av hur kommunikationen mellan hem och skola kan förbättras. (Hirsto, 2010 s. 104).

Dialog som utmanar - läraruppdraget och samtalskonsten

Alla pedagoger kommer då och då att ställas inför det faktum att en kontakt med en förälder eller familj blir svår att hantera och orsakerna till detta kan vara många och aldrig ensamma faktorer. Vad som sker i barnens hemmiljö kommer att påverka hur dagen på fritidshemmet ser ut för barnet och även hur föräldrarna kommer att kommunicera med personalen på fritids. Det kan röra sig om större förändringar som en skilsmässa eller ett dödsfall inom familjen men kanske också något som vi vuxna kallar ”naturliga förändringar” som vi själva upplever positiva. Att sätta barnet i fokus i varje sådan dialog ter sig ju som en självklarhet men sättet på *hur* en pedagog gör det bör mana till eftertanke.

Tidigare berättades om vikten av att pedagoger investerar i kunskap som gagnar den dialog de kommer att ha dagligen med barnen i verksamheten och med deras familjer. Drugli (2003) beskriver, liksom tidigare nämnda författare, om samarbetet med föräldrar som en relation. Att skapa en god grund att stå på och att lära känna varandra sinsemellan, pedagoger och föräldrar. Är det av föräldrarna känt och etablerat vad som gäller i verksamheten och vad som förväntas av dem i förhållande till detta, minskar det enligt Drugli (2003) väsentligen risken för att vår relation skall infekteras av missförstånd eller missnöje från deras sida.

Tillit, medverkan och helhet

(Drugli, 2003, s. 134) använder tre ord, tillit - medverkan – trygghet, som nyckelbegrepp och utifrån dessa diskuteras hur man måste börja med att få en förälders förtroende utan att kräva det. Här gäller det att hitta former för hur fritidshemmets pedagoger skall få kontakt med en familj och föräldrarna och bygga upp en bas av tillit. En del vill ha förtroliga samtal medan andra föräldrar vill ha en social gemenskap att lägga som grund för att bygga en relation. Drugli (2003) menar med medverkan att pedagogerna inte vet allt om barn och inte ska ta på sig rollen som sakkunniga. Istället kan de agera förebilder som kompletterar föräldern, med förväntningar på varandra och som pedagoger med vår kompetens kring barn vad gäller bredd genom yrkeserfarenhet medan föräldrarnas står för kunskap och erfarenhet kring att vara det egna barnets förälder.

Helheten till sist, beskriver Drugli (2003) som ett gemensamt intresse för att stödja ett barns utveckling och hitta olika strategier när det gäller att arbeta bort en svårighet. Här gäller det inte att ersätta varandra, snarare om att komplettera och skapa en relation där ett barn kan få det bästa av två världar. Drugli (2003, s.137) nämner precis som Andersson (2007) hur viktigt det är att inte glömma att ta sig tid med föräldrarna när ett barn har bemästrat en färdighet eller faktiskt övervunnit en svårighet. Att bara mötas kring problem i tamburen eller ute på gården vid hämtningsdags när det handlar om att avlägga incidentrapport, är enligt Drugli (2003, s.137) ett sätt att väcka föräldrarnas försvarsinstinkt runt sitt barn och att få dem att undvika samtal eller ens att komma till pedagogerna för att de inte vill höra mer elände.

Reagera och agera

Drugli (2003) och Andersson (2007) skriver båda om att hitta en balans i de dialoger pedagoger har med barnens föräldrar och om att skapa en grund för en bra relation mellan parterna. Drugli (2003) beskriver sedan hur viktigt det är att genast så fort man ställs inför ett faktum att en kontakt måste tas med föräldrarna verkligen också gör det. Förståelsen för en situation är inte automatiskt att visa empati för föräldrarna (Drugli, 2003, s. 145) utan att lyssna och dela med sig av erfarenheter vi har. Samtidigt måste man vara lyhörd för just ”expertrollen”, en del föräldrar kan lägga sitt liv helt i pedagogens händer... I varje samtal med en förälder är retoriken väsentlig. Ska pedagogerna arbeta med föräldrarna eller skrämja bort dem, eller arbeta för att föräldrar ska känna sig så bekväma att vad saken än må gälla så når informationen fram på ett sakligt sätt som gör att föräldrarna känner att pedagogen intuitivt delar deras resonemang och vice versa?

”Men, det är ju Du som är experten!”³ -om pedagogens emotionella kompetens

Andersson (2007) beskriver en svår balansgång mellan att vara ett barns pedagog och känslan av att vara en ”extramamma”. I varje fall där pedagogen ”tycker synd om” och vill skydda eleven (Andersson, 2007 s. 142) gör läraren det också svårare för alla parter att skapa en tillitsfull kontakt sinsemellan. Lärare hamnar ofta i en infekterad process där föräldrarna upplever sig överkörda av vad de tror är ”experter”, alltså pedagogerna.

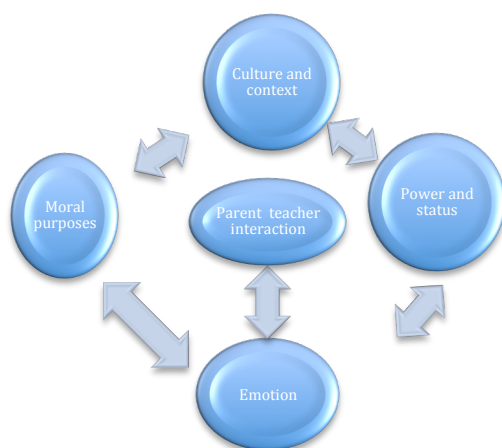
³ Citat ur intervju med Margit, Norra Skolan. 2011-10-21

Detta leder enligt Andersson (2007) till att föräldrarna vill försvara sina ställningstaganden och då hamnar man i en strid ström av upplevda meningsskiljaktigheter. Känslan av maktlöshet kan likväl komma ifrån föräldrarna, i varje fall av maktlöshet som pedagogen kan känna gentemot en förälder så pekar författaren på att det är en pedagogs skyldighet att redogöra för barnets situation för föräldrarna men med bibehållen lyhördhet för hur de hanterar detta i förhållande till barnet (Andersson, 2007, s. 146).

Lasky (2000) har studerat förhållandena mellan skolans kultur, pedagogens roll som auktoritet och skolans organisation och hur den påverkar kommunikationen mellan hem och skola ur pedagogernas perspektiv. Hur ser relationerna ut och hur hanterar pedagogerna situationer där känslor får ett stort utrymme i kommunikationen? Studien byggde på ett antal intervjuer kring såväl relation som interaktion mellan pedagog och förälder och maktstrukturen dem emellan. Lasky (2000) beskriver en förening av såväl kulturella som personliga värderingar, där yrkesrollen sätter ramar för med vilka strategier man bemöter föräldrarna i dialogen. För pedagogerna i studien flöt kommunikationen bättre när de mötte föräldrar som övervägande delade deras uppfattning i en aktuell fråga. Lasky (2000) fann vidare att pedagogerna i studien tycktes sakna professionella strategier för att skapa relationer till sina elevers föräldrar. Något som gjorde det svårare att arbeta med emotionella spörsmål i föräldradiologien. Det som verkade fungera var istället de olika sociala sammankomster som anordnades i klasserna, tillfällen avsedda för umgänge och trivsel. I de fall man tog kontakt med en förälder i avseende att diskutera en enskild elev, användes i större utsträckning telefonkontakt under kvällstid.

Emotionell påverkan i pedagog-föräldrarelationen

Att involveras känslomässigt i en elevsituation visade sig genom Lasky's studie (2000) som en svår balans mellan moral och avsikter, likaså visar studien på att pedagogerna inte sällan kategoriserade föräldrarna i flera avseenden, vissa dialoger med hemmet ansågs mer kritiska än andra, bland dessa utmärkte sig hemmen med värderingar som ansågs avvika från skolans. Här fann skolledare att man måste förskaffa olika verktyg att arbeta med för att förebygga att pedagogerna hanterar elevärenden utifrån personliga övertygelser men ändå bevarar en emotionell professionell attityd i föräldradiologien. Nedan förklarar Lasky (2000) i en modell hur dialogen sker i växelverkan där faktorer ständigt påverkar varandra. De externa förhållandena, såsom sociala förhållanden eller kulturell bakgrund kan påverka dialogen men författaren visar i sin modell även hur den inre cirkeln belyser hur inflytande kan bero på såväl vilka avsikter man hade för en dialog liksom vilken möjlighet man anser sig ha att påverka situationen och att detta omvärderar dessa föreställningar kring status och sociokulturella förhållanden.

Ur Lasky (2010) s. 846. Illustrerad i Word 2011 av Sophia Adcock.

När vi tycker olika men båda vill barnets bästa

Som pedagog är det lätt att känna att när en relation inte fungerar så är det för att vi är av en annan åsikt än föräldrarna. Andersson (2007) vill då att man skall försöka tänka ur perspektivet att alla föräldrar vill sina barns bästa och alla föräldrar är bra föräldrar och att det är situationen som gör konflikten. Som pedagog har man alltid huvudansvaret för att föräldrar och barn skall känna sig välkomna i verksamheten också när det uppstår svårigheter i livet. Med detta menar Andersson (2007) att det är väsentligt att pedagogen har inställningen att föräldern är viktigast för barnet och att den roll man som pedagog har i mötet med föräldern är att hjälpa. En förälders känslomässiga band till sitt barn kan ibland också uttrycka sig genom att man i sin iver att bli känslomässigt bekräftad gör misstag, man har fel fokus fast tanken var god. Här lyfter Andersson (2007) hur viktigt det är hur pedagogen med utgångspunkt i barnet, blir den som ser hur föräldern såväl tänker för egen del men kan stödja i att hitta tillbaka till den roll som fungerade bra för förälder och barn. Meningsskiljaktigheter bör man se som en steg i ledet mot förändring, menar Drugli (2003, s.160). Samarbetet blir här mer krävande, det är inte meningen att pedagogen ska ansvara för att ett problem blir löst men att bidra till det.

Var går gränsen för ett pedagogiskt uppdrag?

Vi har alla varit med om det. Relationen som sparat ur, väninnan som blivit för krävande och som vi drar oss för att umgås med. Även som pedagog kan man ställas inför ett faktum att du måste sätta stopp för vad som är ditt uppdrag som pedagog och helt enkelt behöver veta. Det blir helt enkelt för mycket att hantera och som pedagog befinner man sig i en familjs privatliv.

Det är nästan så man upplever det som övermäktigt och drar sig för att möta mamman eller pappan i tamburen. I alla sådana möten har pedagoger en skyldighet att se och föra barnets talan där föräldrarna inte ser sitt barns behov. Jensen och Jensen (2007) tar upp olika händelser i en familjs liv och vardag där föräldrarna kan hamna i det läget att de "glömmer" att se till ett barns behov. Det är, menar författarna, naturligt att så sker men likadant kan det kännas för oss pedagoger, vem kan vi hjälpa här och hur?

En familj i kris påverkar kommunikationen med oss pedagoger. Föräldrarna är så uppe i sin sorg eller bearbetning av en förlust att de inte går att nå, de hör inte vad man försöker säga till dem (Jensen och Jensen 2007, s.35). Pedagoger är inte professionellt rustade i sådan mening att kunna agera psykologer, istället behöver blicken lyftas för att vara närvarande, kan pedagogerna stötta barnet på något sätt för att trygga dagen i verksamheten? Jensen och Jensen. 2007 belyser också vikten av att vara lyhörd och agera när man som pedagog ser att barnet tar skada av att föräldrarna inte kan bearbeta sin situation eller kris. Detta kan enligt författarna hända vid en skilsmässa. Vid en sådan är föräldrarna ofta mitt uppe i sitt. De känner sig svikna eller besvikna, en dröm har gått itu. Jensen och Jensen (2007, s. 144) skriver om just vikten att här förstå och vara extra uppmärksam på den svåra roll som barnet får som lojalitetsperson mellan sina föräldrar. Författarna vill att man som pedagog är uppmärksam på att det är en naturlig reaktion hos såväl barn som förälder men att man som vuxen är uppmärksam på att förhålla sig till barnet och se barnet i skilsmässoprocessen, hur litet eller stort än tycker problemet må vara (Jensen& Jensen, 2007, s. 143) och dra den absoluta gränsen för vårt uppdrag när det kommer till att medla mellan föräldrarna och lyssna till förtal.

Teoretisk ram

De teorier som har valts för denna studie är tänkta att beskriva och analysera den kommunikation som förekommer i föräldrasamverkan. Använda teorier bygger alla på principen att skapa goda, tillitsfulla relationer men används för olika fokus på individ, interaktion eller relation. Larsson (2005) menar att man oavsett ansats skall se teorin både som något att relatera sitt resultat till men omvänt kan man också säga att ett resultat kan ställa en teori på sin spets eller utveckla den än mer. Att det i en studie finns en teoretisk anknytning menar författaren också är ett medel att höja kvaliteten hos det man studerat, ju mer väl bearbetad, desto bättre.

Då min upplevelse är att kommunikation är individuellt och kontextbundet tänker jag att det inte bara finns *en* teori som förklarar dialogen mellan föräldrar och pedagoger. Jag presenterar därför vad jag tänker mig grunden- *Planning theory of communication* och sedan olika teorier kring relationsskapande och för att bevara en god kommunikation och till sist teorier kring hur människor kommunicerar olika form av information sig emellan.

Communication is the way humans build our reality. Human worlds are not made up of objects but of peoples' responses to objects, or their meanings. And these meanings are negotiated in communication. Try not to think of communication as simply a way to share ideas, because it's much more than that. It's the process humans use to define reality itself.

(Baxter & Braithwaite 2008, s. 5)

Mellanmänsklig kommunikation med individen i centrum

I denna kategori avses kommunikation som utgår ifrån individen och dess ambition att uppnå ett visst mål genom handling direkt mot målet eller genom andra. Kommunikationen sker från en individ och mot ett mål men aldrig i samspel med andra utan med det egna intresset i fokus.

Planning theory of Communication

Berger (2008) skriver om målet med kommunikation som ett spel där vissa lyckas bättre än andra. Författaren förklarar teorin som sådan att den bygger på att människor kommunicerar såväl icke verbalt som verbalt för att uppnå mål i sitt dagliga liv. Människan delar andras funderingar i sin strävan att nå resultat. Det handlar enligt Berger (a.a.) hela tiden om att hitta en balans mellan att kunna arbeta mot ett mål och att kunna genomföra det.

Enligt Berger (2008) har kommunikation också ofta delmål som skall tjäna till att säkra att vi når vårt mål. Tjänster och gentjänster kan illustrera ett sådant delmål. Vi måste här också kunna avläsa våra medmänniskors strategier för hur de arbetar mot och når sina mål.

Vägen mot ett mål kan innebära att offra sig för andra eller att utnyttja deras resurser eller strategier- en *passiv plan*, något som Berger (2008) menar inte alltid blir uppenbart för andra i omgivningen.

³ Modellerna i texten är skapade av mig själv så som jag tänker mig förloppet i Berger (2008).

Motsvarigheten beskrivs som den *aktiva planen* där man tydligt har preciserat ett mål. Berger (2008) skriver också om hur vi planerar att nå ett mål genom att väga in för- och nackdelar samt agerande ifall vi inte når det mål vi satt upp. Här kan man tala om en ”plan B”, alltså att ha en alternativ strategi där den första inte lyckats.

Mellanmänsklig kommunikation som interaktionsfokuserad

Interaktionsfokuserad kommunikation kan också sägas sträva mot ett visst mål genom att vi intar roller eller anpassar hur vi kommunicerar utifrån en given kontext eller scenario. I denna grupp ingår bland andra *Face theory* och *Politeness Theory*.

Face theory

Denna teori har likheter med symbolisk interaktionism, då den bygger på att människor strävar mot att skapa en bild av sig själva, ett första gott intryck som de sedan bär med sig i de situationer när yttre påverkan förändrar deras person för en tid. Metts och Cupach (2008) menar att vi intar olika roller i olika sociala sammanhang, vi är sällan densamma hemma i vår trygga miljö med familjen, som vi är när vi för första gången skall träffa en ny arbetsgivare eller tala inför en okänd publik. Vi bygger fasader för att bevara en bra bild av oss i de relationer där vi hela tiden vill motverka eller överbygga missförstånd.

Andemeningen i Goffman (Metts & Cupach, 2008) är att vi hela tiden behöver hitta strategier för att anpassa oss till en ny situation och detta genom att ta på oss rollen som en god medmänniska.

Politeness Theory

Liksom *Face Theory* bygger denna teori på att upprätthålla en bild av oss som vår omgivning uppskattar och kan hantera men här handlar det istället om hur vi använder språket som ett verktyg för att skapa tillitsfulla relationer. Teorin förklarar hur ett språk kan ha vissa särdrag som gör att människor kan mötas i ömsesidig förståelse i olika samtal (Goldsmith, 2008, s. 261) och samtidigt ha klart för oss att vår motpart verkligen har ärliga avsikter. I en relation har vi en bild av varandra som tillmötesgående men med ett gemensamt mål, vi kan från början ha olika strategier för att nå målet eller rentav ha olika sådana.

Vi har ambitionen att visa oss vänliga i möten med andra människor och att undvika att de känner sig förorättade. Politeness theory (Goldsmith, 2008) ger inte så mycket utrymme för kulturella skillnader i kommunikation, verbalt språk och kroppsspråk är lika mycket individuellt som kulturellt betingat.

Mellanmänsklig kommunikation med relationen i fokus

Communication Privacy Management theory (CPM) och *Social Exchange theory* är båda exempel på teorier som förklarar de strategier människan använder när hon inleder, befinner sig i eller avslutar en relation. Baxter o Braithwaite (2008) beskriver teorierna där fokus lagts på kommunikation som mönster och hur den förekommer och förändras eller förekommer på samma sätt men i olika sammanhang.

Communication Privacy Management theory - CPM

Detta är en teori som förklarar hur vi människor hanterar sådan kommunikation där ämnen av känslig natur ska utväxlas oss emellan dels ur perspektiv på att dölja men också på att avslöja dessa - alltså att berätta om det för någon annan. Petronio och Durham (2008) menar att en människa är ”ägare” av personlig information. CPM menar att det finns skillnader dels i hur män och kvinnor uppfattar hantering av privat kommunikation men också en etnisk/kulturell skillnad. Sammanhanget kan fungera som en utlösare i att skifta strategier.

Att väga risker mot vinster är en strategi och Petronio och Durham (2008, s. 312) menar att vårt sätt att hantera och delge information av känslig natur är inlärt i socialiseringen främst från vår familj och uppväxt och senare genom att ingå i nya grupperingar i samhället och formar oss efter andras förväntningar.

Social Exchange Theories

Stafford (2008) skriver om vår strävan att göra ett gott intryck på människor vi möter redan från början. Författaren förklarar att för att ett socialt samspel skall kunna uppstå behöver man känna en förbindelse till en annan person, denna person kan hjälpa oss med något vi har behov av och när vi fått det vill vi ge något tillbaka som uppskattas av den andre. Stafford's teori kan med lätthet tillämpas på de flesta inledande relationer mellan pedagogerna på fritids och barnens föräldrar men till viss del även de situationer där pedagoger och föräldrar behöver växla information. Vi vill ju veta att ett budskap har gått fram. Att få beröm för något man anser sig ha lyckats med driver oss framåt men vi kan också få negativ respons och allt handlar enligt Stafford (2008) om att varken bidra med mer eller mindre än vad man kan tänkas få tillbaka.

Social Exchange Theory har till viss del kritiserats för att den utgår ifrån att vi människor alltid handlar logiskt och aldrig av självgodhet (Stafford, 2008). Det är nog aldrig helt enkelt att från början förutsäga en okänd människas avsikter med en relation. Det går alltså inte utgå ifrån att alla människor går in i en relation med avsikt att samarbeta.

Metod

Föräldradiologen som en kvalitativ studie

En kvalitativ studie kännetecknas enligt Larsson (2005) som en studie där man söker ett visst fenomenets natur liksom hur det levandegörs. Den kvalitativa metoden går ut på att förskaffa sig och tillämpa regelmässig insikt om hur någonting fungerar. Mitt syfte med studien var att få fram utifrån vilka förhållanden och vilket synsätt pedagogerna skapade en daglig dialog med föräldrarna i sin verksamhet. Jag har valt att inte förhålla mig till någon ansats utan låta pedagogernas berättelser vara i fokus.

Kvale (2007) ser den kvalitativa intervjun som ett medel att vinna nya kunskapsmarker, forskaren kan jämföras med en person som för första gången upptäcker en outforskad kontinent eller ö i Stilla havet. För mig handlade det om att utforska dialogen mellan föräldrar och pedagoger. Kvalitet är alltid grunden för ett välarbetat forskningsprojekt. Larsson (2005) vill visa hur viktigt detta är då vi ska ha en rimlig chans att vår forskning skall möta intresse i samhället. Även om jag valde att inte ha en ansats för min forskning har jag influerats av hermeneutikens ”förståelse genom tolkning”. Jag har låtit min förståelse vara vägledande, att pedagoger i sina möten med föräldrar, företrädesvis i sambandsituationen, präglas av vardagligt, socialt prat och av utväxlande av brådskande information.

Urval

Då mitt syfte med studien är att undersöka den spontana dagliga dialog som förekommer mellan pedagoger och föräldrar på fritidshemmet gjordes ett strategiskt urval att få pedagoger med just fritidspedagogisk examen till min studie. Vidare sökte jag få en jämn fördelning mellan män och kvinnor, liksom att få en spridning vad gäller mot vilka åldersgrupper de arbetar. De sju pedagogerna är fördelade på tre verksamheter varav en är ett fristående fritidshem med annan huvudman än hemkommunen. Verksamheterna återfinns i bostadsområden med såväl medelklassfamiljer som högre tjänstemän, här finns både villor och flerfamiljshus. Vid den fristående verksamheten är det uteslutande familjer ur övre medelklass vars barn går i verksamheten.

Etiskt förhållningssätt vid en kvalitativ intervjustudie

Varje respondent har i förväg informerats om de forskningsetiska principernas fyra huvudkrav (Vetenskapsrådet, 2002). Dessa är:

- 1) *Informationskravet*: Respondenterna har fått information om min bakgrund och mitt syfte med denna studie genom dels telefonkontakt och e-post som skickats med bifogade intervjufrågor. De har fått information om att allt deltagande är frivilligt, vad gäller vilka frågor de vill besvara och att de har rätt att avbryta intervjun om och när de önskar.
- 2) *Samtyckeskravet*: Respondenterna har givit sitt muntliga samtycke till att delta i min studie genom att bli intervjuade och att jag får använda deras berättelser i min studie. Vidare har information givits om att man har rätt att avstå svar på frågor som respondent.

- 3) *Konfidentialitetskravet:* Respondenternas person har fingerats i fråga om namn och arbetsplats. De har fått information om att allt material kommer att avidentifieras och att ljudupptagningen inte blir tillgänglig för annan person än mig som undersökare och eventuellt för examinatoren.
- 4) *Nyttjandekravet:* Min studie får endast användas i det aktuella examensarbetet, inga uppgifter som lämnats av respondenterna får ens av mig användas i andra sammanhang.

Vidare har jag informerat om ventilerings och publicering av det färdiga materialet och var de som deltagit i studien kan ta del av det.

Larsson (2005) skriver om etiska värden av den kvalitativa studien. Att komma till nya insikter genom sin forskning bör ses som en självklarhet, därför är det extra viktigt för mig att ha ett förtroende hos mina respondenter. Att diskutera kring samverkan och dialog mellan föräldrar och pedagoger kan beröra känslomässiga områden varför den som intervjuar måste vara noga med hur materialet koddas ifråga om identitetsskydd så att alla kan prata fritt men även se till att mina resultat verkligen visar på det som har framkommit utan att tolka om dem.

Kvale (2007) belyser intervjustudien ur ett konsekvensperspektiv. Det är väsentligt hur forskaren förhåller sig till sina respondenter i fråga om bearbetning av data så att den blir tillförlitlig utan att de intervjuade kan riskera att känna sig avslöjade eller rentav kränkta. Finns det risk för att deras deltagande kan få negativa följder sedan materialet publicerats och i så fall hur kommer de att påverkas? Det är inte meningen att de etiska kraven skall skrämja mig som forskare till att inte vidröra det som kan vara av känslig natur, däremot anser författaren att man behöver lita till sin egen förmåga att reflektera över sitt etiska förhållningssätt som en naturlig, avslappnad del av undersökningen.

Samhällsvetenskaplig forskning

Samhällsvetenskaplig forskning söker enligt Idar, Holme och Krohn (1991) svar på frågorna om samhällets struktur i ett vidare perspektiv. Forskaren i detta sammanhang befinner sig i en ständig process mellan värdering och tolkning (Idar, Holme och Krohn, 1991, s. 325). Ur ett etiskt forskningsperspektiv menar författaren att vår tolkningsprocess är ständigt närvarande i den studie man bedriver, vi måste hela tiden varsko oss om det vi forskar i och undersöker, liksom de resultat som man får fram är korrekta ur ett etiskt perspektiv. Vill vi få samhället att öppna ögonen för ett visst dilemma kan vi behöva söka svar på känsliga frågor men Idar, Holme och Krohn (1991) menar att det i första hand är forskningsbehovet och den nya kunskapen som väger aningen yngre när man planerar sin forskning och istället värna om integritet och konfidentialitet när man berör känsliga ämnen i en studie.

Medgivande

Att få kontakt och medgivande från de olika pedagogerna var inte någon svårighet. Jag kontaktade själv till en början pedagoger från tidigare VFU och sökte sedan efter dels en alternativ verksamhet genom kommunens hemsida och telefonkontakt och så även när det gällde att hitta manliga pedagoger. Samtliga pedagoger har upplevts ha en positiv inställning till att delta i studien. Kvale (2007) skriver om respondenter som inte har något att dölja eller som vill nå ut med sina tankar och ser nytta med en studie av sin yrkesroll. Så upplevdes flera av pedagogerna, intresset för forskningsområdet var påtagligt, vilket kan tänkas ha sin grund i att föräldrakontakter är något de hanterar varje dag.

Genomförande

Inför en intervjustudie behöver man ha ett klart syfte och förarbetet någorlunda överskådligt. Lantz (2007) skriver om faran att för snart ge sig i kast med intervjuandet, att vara väl förberedd ger större chans att verkligen få med alla de frågor man har och att de förhåller sig relevant för såväl min undersökning som för syftet. Om syftet är preciserat blir valet av metod, som i mitt fall intervju, lättare att motivera. Man har också en större chans att nå ett trovärdigt resultat. Genom att skapa sitt "dilemma", avgränsa sitt forskningsbara område och till sist genom att knyta an till en teoretisk utgångspunkt, skapar man ett koncept för en lyckad intervjustudie. (Lantz, 2007, s. 20).

Vid den första kontakten som skedde, dels genom direkt förfrågan och dels genom telefonkontakt, blev respondenterna tilldelade varsitt missivbrev (bilaga 1) med bifogade frågor (bilaga 2) så att de kunde förbereda sig. För mig var detta ett sätt att göra ett seriöst första intryck och att ge respondenterna en möjlighet att fundera över sin yrkesroll i anslutning till ämnet för studien Datum och tid för intervjun beslutades gemensamt utifrån min tänkta tidsram för datainsamling och med hänsyn till respondenternas möjlighet att gå ifrån verksamheten.

Varje intervju genomfördes enskilt på en plats som respondenten ordnat. Information gavs återigen kring min studie och tog upp de etiska förhållningssätt som gäller för studien. Samtliga respondenter som blivit tillfrågade tackade ja till att medverka. För att de skulle känna sig bekväma med att delta i min studie som intervjuobjekt fick de välja varsitt namn för att sedan lättare kunna spåra sin medverkan i det färdiga materialet. Intervjuerna genomfördes genom ljudupptagning Jag ville i största mån undvika att sitta så att ögonkontakten blev för intensiv, istället kunde vi sitta i en soffa och prata mer avslappnat och utan att barn kom och störde. Samtliga intervjuer varade mellan 25-30 min, inkl. information om de forskningsetiska principerna. Den sista av standardfrågorna (se bilaga 2) ställde jag som att pedagogerna i studien skulle ge *mig* ett råd- hur skall *jag* arbeta för att skapa en daglig berikande spontan kontakt?

Lantz (2007) förklarar hur intervjuer har olika karaktär beroende på vilken kunskap man söker. Det kan handla om att få förståelse för något liksom att belysa en fråga ur olika vinklar. Mina intervjuer genomfördes som halvstrukturerade och är enligt författaren en strategi där intervjuaren söker finna den mening respondenterna ser med ett visst fenomen både vad gäller kvalitet och kvantitet. Frågorna ställdes vid alla intervjuer i samma ordning men de genererade i olika följdfrågor som ibland inte direkt berörde mitt syfte men som ändå gav utrymme för att beskriva hur man kan arbeta för att skapa tillitsfulla relationer i flera led. Studien har influerats av ett hermeneutiskt perspektiv med tanken att det finns både en subjektiv och objektiv tolkning av hur en dialog mellan pedagoger och föräldrar ser ut utan en absolut sanning eftersom olika verksamheter arbetar på sitt sätt och föräldrar i sin tur har olika behov av kommunikation med sin skolbarnomsorg. I mina följdfrågor försökte jag då tolka det som pedagogerna berättade för att få ytterligare förståelse.

Trovärdighet - Validitet

Trovärdighet - validitet, tjänar som syfte att säkerställa vad som är undersökningsbart och att undersökningen verkligen, som i mitt fall, har undersökt just hur den dagliga kommunikationen ser ut mellan föräldrar och fritidspedagoger. Tillförlitlighet bygger på att verkligen ta reda på och *få* reda på vad vi vill veta, alltså mäter det som är avsett i mitt syfte och min frågeställning att mäta. I alla avseenden är det viktigt att de som har deltagit i denna studie har fått samma frågor och har förstått dem på ett likvärdigt sätt. Målet är få fram en verklighetstrogen och personlig prägel på varje intervju där följdfrågorna blev en naturlig del för att säkerställa trovärdigheten ytterligare och inte förvränga den.

Validitet i en kvalitativ studie kan enligt Trost (2005, s. 133) bli en utmaning, det som avgör är hur intervjuaren har iakttagit etiskt korrekt förhållningssätt, huruvida man har förhållit sig saklig i sina frågeställningar liksom i vilken utsträckning den som intervjuar kan ha influerat respondenten med egna åsikter. Trost (2005) lyfter ett dilemma med kvalitativa studier i förhållande till trovärdigheten. Ur ett forskningsetiskt perspektiv påpekar författaren här vikten av att mina data har förhållit sig till mitt syfte. Trost (2005) menar att det är väsentligt att reflektera över bearbetad data och formulerat sina utsagor så korrekt som möjligt utifrån såväl etiskt förhållningssätt som möjligheten att senare få fram likvärdiga data ur ett forskningsetiskt perspektiv påpekar författaren här vikten av att mina data har förhållit sig till mitt syfte. Trost (2005) menar att en forskare aldrig kan förväntas vara helt neutral, istället är det hur forskaren visar inlevelse för vad respondenterna uttrycker i sina svar.

Tillförlitlighet - Reliabilitet

För att en studie skall bli så tillförlitlig som möjligt måste den som undersöker se till att respondenterna har förstått såväl syfte med undersökningen som de frågor som ställs. Tillförlitligheten eller reliabiliteten kan sägas utgöra ett problem när man i en kvalitativ intervju inte vill förefalla ointresserad av alternativa perspektiv på ett fenomen. Vid varje intervju, menar Trost (2005) att vi kommer att möta olika synvinklar på ett och samma fenomen, varför man måste betrakta sina data i relation till hur frågorna har framställts vid den enskilda intervjun. Larsson (2005) menar att forskare alltid har att förhålla sig till huruvida deras resultat kan ses som tillförlitliga och rimliga i förhållande till frågeställningar och syften. Författaren lyfter vikten av en diskussion i samband med att forskaren lägger fram sitt resultat för att kunna nå fram till en trovärdighet hos den som tar del av materialet. Att en forskare tolkar sina resultat utifrån en teori är något som väsentligen förtydligar hur han eller hon fått fram mina data.

Styrkor och svagheter i min studie

Då min studie avser dialogen mellan hem och pedagoger i fritidshemmet upplevde jag en styrka i att området är relativt lätt att utforska, som jag har sagt innan så är dialogen med föräldrar något de flesta pedagoger på fritids hanterar varje dag. En annan tillgång är given, nämligen att man är fri att utforska ett hur stort eller litet område man själv vill. Detta leder mig så in på bristerna. Den första är given- det är svårt att hitta tidigare forskning som direkt berör dialogen mellan föräldrar och pedagoger i fritidshemmet och man får istället relatera till den som förekommer i skolan, något som kan ses missvisande då skolan arbetar utifrån delvis andra mål och riktlinjer och som medför att föräldrar och pedagoger har en annan typ av dialog. Det borde inte vara orimligt att kunna genomföra en liknande studie som den jag gjort och nå samma eller likvärdigt resultat men jag kan heller inte säga att min studie är allmänrådande då min undersökningsgrupp är förhållandevis liten och som Trost (200) beskrev så är en intervjustudie av kvalitativ art har som brist att en intervju är ett levande möte med många faktorer som skall spela in.

Resultat

I detta avsnitt redovisas pedagogernas olika sätt att arbeta med föräldrakontakten genom att lyfta centrala begrepp som förenar de olika pedagogernas arbetssätt men också specifika uppgifter för att belysa skillnader, i det senare fallet handlar det inte om att peka ut eller att fördöma utan att belysa vad som gör att man arbetar på ett visst sätt. Mina intervjuer har strävat efter att skapa harmoni mellan de olika pedagogernas unika berättelser och min ambition att förhålla mig till syftet för min studie. Då frågorna till viss del upplevdes ”gå in i” varandra har en dialog förts kring arbetssättet och återkoppla till de svar som gavs vid föregående fråga. På så sätt har en dialog skapats som ger personlig prägel åt intervjun men som ändå tjänat till att besvara syftet.

I min studie deltog Birgitta, Margit och Malin från Norra skolan, Richard och Johan från Östra skolan samt Peter och Maria från Vitsippans fritidshem. Samtliga verksamheter är belägna i en större västsvensk stad. Namnen är fingerade på såväl respondenter som verksamheter. Fem av pedagogerna har fritidspedagogisk examen, en av pedagogerna har en alternativ pedagogisk utbildning och en pedagog är utbildad mot de tidigare skolåren. Arbetslivserfarenheten varierade mellan 30 år och fem år.

Huvudanledning till en daglig kontakt med föräldrar i verksamheten

Malin arbetar mot yngre barn och beskriver den dagliga kontakten som kontextbunden snarare än spontan även om dialogen blir spontan för att tjäna sitt syfte.

– Oftast är det ju om dom har varit ledsna eller om det har varit nåt dumt eller nån konflikt, just såna positiva grejer säger man väl i det vardagliga samtalet mer men det är väl ingenting som jag kanske planerar att ”idag måste jag säga det”... Eller så kanske det kan va så att man har pratat med en förälder upprepade gånger om en viss sak o sen har man sett det framsteget o då säger man ju det!

(Ur intervju med Malin, Norra skolan, 2011-10-19)

Även de andra pedagogerna pratar om hur dialogen präglas av att reda konflikter, näst efter formalia som hämtning och lämning. Här förekommer olika sätt att arbeta med de två huvudskälerna till varför man har en dialog. Vid verksamheten för de yngre barnen blir det lätt så att trycket på personalen i förhållande till antal barn begränsar de tillfällen man tar emot en förälder i tamburen till just schemaläggning eller att något har inträffat som kräver att man informerar föräldrar. Bland de äldre barnen är det också just konflikter som utgör den större delen av dialogen och det är också detta som gör att föräldrar som vanligen inte hämtar eller lämnar har en dialog med fritidshemmets pedagoger.

Birgitta berättar

Om det är något speciellt som har hänt, för då kanske den (pedagogen) som var med vill berätta det för den föräldern. Då vet ju den precis vad det handlat om. Men den dagliga kontakten, den där vi bara frågar hur det är, den har vi ingen.

Birgitta tänker kring de äldre barnen att man måste låta föräldrarna avgöra när det är dags att gå till och från fritids på egen hand.

- Jag kan känna såhär själv att, eh, meningen när de börjar bli såhär stora de är att de ska kunna klara av att gå hem själv., det är ju en del av utslussning till hemmet. Treornas föräldrar känner att de inte vill släppa dem, det kan jag förstå men när de börjar komma upp i fyran i alla fall på vårterminen, då börjar ju dom gå hem [själva] så vi kan ju känna att vi inte har riktigt det behovet av att träffa föräldrarna.*

(Ur intervju med Birgitta, Norra Skolan. 2011-10-19)

Olika sätt att arbeta för en bra kontakt

Fritidshemmen har i stort samma riktlinjer vad gäller ansvar för barnet när det går till och från fritids på egen hand. Föräldrarna är de som avgör när just deras son eller dotter är mogen för att klara detta och då förflyttas ansvaret succesivt över på hemmet, detta är föräldrarna också informerade om. Ett av fritidshemmen har som policy att de vill att föräldrarna till barnen i år 1-2 som går till och från fritids på egen hand, kommer en till två tillfällen i veckan för att stämma av. I samtliga intervjuer har pedagogerna belyst att barnet ska stå i centrum för varje dialog som sker mellan förälder och pedagog. När pedagogen ser barnet och ser deras behov, så öppnar det för att bemöta såväl föräldern som familjen. Det är barnet man har ansvar för i sin verksamhet, när föräldern har ett behov av att diskutera eller ventilerar något skall det vara i barnets intresse, det är pedagogerna eniga om.

Ur intervju med Johan

J– En indirekt kontakt som jag kanske gör det är o ”ljuga” för barnen, “Jag är världens starkaste man! jag träffade en isbjörn i min garderob eller... åt... [så] kanske dom går hem o pratar med föräldrarna o så kommer dom tillbaka o säger att ”Nej nej, så ... är det inte alls!”

Ur intervju med Johan, Östra skolan. 2011-10-27)

I det förra exemplet berättar Johan, som arbetar med barnen i förskoleklass hur han ibland skojar med barnen för att nå föräldrarna. Sedan barnen blivit äldre är det den uttalade tryggheten som pedagogerna menar blir bas för hur föräldrarna väljer att kommunicera med pedagogerna. Tidigare berättade Birgitta om hur en daglig dialog med de äldre barnens föräldrar ibland kan ses som onödig. Maria har lite samma tankar kring hur man kan få en trygg, tillitsfull dialog med föräldrarna bara genom att reflektera över sitt arbetssätt med barnen. En positiv, trygg verksamhet som präglas av en grundsyn i barnet och där barnen trivs gör att äldre barn kommer hem med positiva upplevelser att dela med sin familj.

Ur intervju med Maria

M– jag tänker på Trygghet! Är det så att barnet känner sig tryggt i att komma hit i att möta oss på i verksamheten... eh... så leder detta till att barnen går hem på eftermiddagen, föräldrarna pratar med sina barn, ”hur har denna dan varit?”... o barnen berättar... o är de så att de tycker att det ha varit positivt... på alla sätt...

I–mmm

M– då får ju föräldern också reda på detta o det gör så att föräldern får ett förtroende för oss pedagoger

I–mmm

M– å detta gör att man får en bättre kontakt med föräldrarna i sin tur, tror jag, då är det inte så himla viktigt om fritidspedagogen kommer varje dag o pratar... då känner föräldern... att... nää... det räcker... att mitt barn går in [trygghet]

I–När du har den här grundtryggheten, känner du att det öppnar upp för att... när det händer svåra saker... att det blir lättare även för föräldern...

M–o ta emot info som kanske kan vara känslig? jaa ... absolut... det tror jag!

(Ur intervju med Maria, Vitsippans fritidshem, 2011-10-28)

Malins upplevelse är att just att etablera kontakt med föräldrar kring vardagsämnen som t ex ett kakrecept eller om ett husdjur, kan bidra till att föräldrarna vill komma till henne även när det gäller samtal kring känsliga ämnen, oro etc.

Ur intervjun med Malin

– Ja, jag tycker att det är bra att prata om recept eller vad det nu är man pratar med föräldern med för att få den här vardagliga kontakten för att man (söker efter ord), att man liksom pratar lite sådär vanligt mä, att de inte bara ä, dä tror ja föräldrarna vill ha lite vanligt mä, att de känner att man har en annan relation än att man bara pratar om barnet, att man bygger upp en vanlig social relation också.

(Ur intervju med Malin, Norra Skolan, 2011-10-19)

Barn på fritids i behov av stöd

Pedagogerna använder delvis olika strategier för att möta och bemöta föräldrar i olika svårigheter som behöver diskuteras utifrån ett barns bästa. Dessa varierade i förhållande till pedagogernas [tidigare] erfarenhet av sådana samtal men också till viss del mellan olika verksamheters sätt att arbeta och mellan de manliga och kvinnliga pedagogerna. Att ha etablerat en god kontakt är något som pedagogerna använder som grund för situationer när ett barn behöver extra stöd i form av en mer frekvent dialog med hemmet. För att hålla dialog med hemmet när det gäller de yngre barnen, som pedagogerna dessutom träffar under större del av dagen, hade pedagogerna också delvis olika strategier, såsom att hitta gemensamma nämnare för att öppna upp kommunikationen. Malins upplevelse är att just den "triviala" dialogen om t ex ett kakrecept eller om ett husdjur kan bidra till att föräldrarna vill komma till henne även när det gäller svåra samtal. Peter pratar i sin tur om pedagoger som bekräftar det föräldrar redan vet eller sådant som gör att vi inte kan vänta ut en viss situation.

Peter berättar

P-[och] Är det så att det är problem med något barn... någon förälder så tar vi också det här att vi sätter oss och tar ett samtal o ofta vet ju föräldrarna med sig att nu har det varit lite rörigt...

I—mmm

I— kan det vara så att dom [föräldrarna] tar en kontakt, att "nu är det nånting?"

P— absolut!

P— det finns ju fall där vi har haft (funderar...) dödsfall inom familjen, liksom, att man vill ta det åt sidan, föräldrarna ber att "ni får kolla lite med signaler... vi har inte sett någonting hemma o sådär..."

I— du ser en annan bild av barnet?

P— ja, precis! hur är det i barngruppen just nu för nu har det hänt det här hemma? (...) o är man öppen hjärtig o att dom ser (...) så tror jag att det är lättare för dom at komma till oss också.

P— att vi är tydliga här med att vi tycker det är viktigt"

(Ur intervju med Peter, Vitsippans fritids, 2011-10-21)

När det händer något kring ett barn arbetar man på Vitsippan utifrån det aktuella barnets familj och hur föräldrarna vill att man ska diskutera det som har inträffat. En förtroendefull dialog där familjens förutsättningar är i fokus.

Maria berättar

M– det kan ju vara... jag tänker på konflikt, om det är någon typ av konflikt... som har hänt under dan eller en längre period, om det är så att barnet har reagerat starkt på något som har hänt... på skolan... känslor som barnet uttrycker som man tycker att det är nåt som man tycker att man behöver prata med föräldrarna.

I– ber ni dom komma hit då o ha ett samtal här... eller?

M– i samråd med föräldrarna så ber vi dom först o främst att komma hit o är det så att vi tycker att det är såpass... viktigt får jag säga... om dom inte tycker att dom kan komma hit, då erbjuder vi att vi kan komma till dom...

I–ok...

M– men det beror lite på varför vi vill träffa föräldrarna... det kan vara... jag tänker på om det är nån förälder som har blivit svårt sjuk o barnet... drabbas utav detta känslomässigt eller andra barn frågor...

(Ur intervju med Maria, Vitsippans fritids. 2011-10-28)

Margit som också arbetar med de yngre barnen har erfarenhet av att det har skurit sig i kontakten och vänder ofta resonemanget så att föräldrarna skall få en känsla av att de har kontrollen och möjlighet till påverkan. I mötet med de föräldrar där barnen t ex ofta är i fokus för olika konflikter, blir föräldern ofta sårbar och söker med alla medel att försvara både sig själv men framför allt barnet.

Ur intervju med Margit

M– Har man ett barn som de e mycke problem runt omkring då blir man väldigt sårbar som förälder. Man är ju hela tiden rädd att "vad får jag höra idag?" Eh, o alla dessa år när jag har pratat med föräldrarna så försöker jag alltid att gå försiktigt fram o då kommer det ju alltid fram att "jag har blivit dömd som förälder o jag duger inte" [] så att... jag försöker alltså bygga upp en relation till föräldrarna så de känner sig trygga, att jag menar ingenting illa.

I – ok. nää...

M– jag vill bara hjälpa!

I–mmm

M–så att, då vågar de komma sen, därför att sen är det ju en del föräldrar de blir ju såhär mot mig (Margit motar bort med händerna)

I–mmm

M–så fort man öppnar munnen men de...

I–mm

M– de är ju också ett försvar så de är man får ju va lite psykolog där ibland o inte bara klampa in o tala om att... därför att det är många säger att "ja de är ju ni som är experter!"

I– ok...

M– men det är som jag brukar säga att "nej jag är inte expert på ditt barn, det är Du!" o då brukar de ju sen liksom bli lättare många gånger att dom öppnar sig bättre när jag liksom talar om att de... de, det är du som kan bättre ditt barn!

(Ur intervju med Margit, Norra Skolan. 2011-10-21)

Margit arbetar för att vara lyhörd för vad en förälder har med sig "i bagaget" i form av erfarenheter och strategier att kunna hantera en situation. Dock är det pedagogiska som står i fokus när hon talar om sitt arbetssätt, hon skärmar däremot inte av helt av sin person.

I de fall barnen går till och från fritidshemmet på egen hand sköts viss kommunikation per telefon. Richard avsätter tid under sin arbetsdag för att ta dessa samtal med en förälder, företrädesvis när det är lugnt i verksamheten. Han arbetar hela tiden utifrån föräldrarnas rätt till integritet, att inte ringa och störa.

Ur intervju med Richard

R – Jag ringer ju o pratar m dom [föräldrarna] kanske en gång i veckan, var 14 dag...

I – ok

R– o ibland får man ju ringa om det har hänt nåt... vi har inte så många såna samtal... inte att de inte har skött sig...

I–mmm, då tar du alltså en telefonkontakt, hur avsätter du liksom tid för det? (...) går du direkt o ringer eller är det något som du lägger på din planeringstid.

R–nää, oftast är det så jag har viss hänsyn till föräldrarna (...) man kan ju inte ringa o störa dem på jobbet, man avvaktar ju, kan ju vara så att man ringer och så o bestämmer en tid (...) ofta på eftermiddagen när de kommer hem ifrån jobbet eller ber dem ringa (...) o då tar man det på arb. tid, går undan...

(Ur intervju med Richard, Östra Skolan. 2011-10-27)

Richard berättar också att pedagogerna arbetar med föräldrakontakten så att den pedagog som barnet upplevs ha bäst kontakt med är den som sköter dessa samtal med föräldern. Att det inte handlar om att "klämma dit" en förälder, utan att hitta vägar att nå fram som går genom barnets intressen.

Fritids är inte skolan

Pedagogerna på fritidshemmet vill klargöra att det inte handlar om ett formellt lärande i sin verksamhet. Här lyfter man barnets sociala färdigheter och relationer till sina kamrater* och investerar i att utveckla skapandeglädje och samspela i leken. Här finns ibland en svårighet för föräldrarna, menar pedagogerna, att skilja på skola och fritidshem.

Birgitta berättar

- Det är svårt för föräldrarna att skilja på fritis och skola. Och så kan de va så att de säger att saker o ting har hänt under skoltid (funderar) och kanske vill, så att säga, skylla på att för oss berätta, att i skolan hände det "de o de" men det känner vi, att vi vill gärna säga att "Det som händer på fritis är fritis, skolan [är] skolan!" Sen ser ju vi i och för sig dom i skolan men här är ju på ett annat sätt för här är ju under fritiden (...) då kan det ju va svårt för föräldrarna (skrattar) i att förstå, för dom tror ju liksom att det ska följas med från skolan till fritids, dom kan inte skilja sådär riktigt ibland, det kan jag känna.

(Ur intervju med Birgitta, Norra Skolan. 2011-10-19)

Utvecklingssamtal, telefonsamtal och drop in

Richard, Peter, Maria och Birgitta arbetar i sina verksamheter med äldre barn, från år 3-6. De berättar om alternativa sätt att möta föräldrarna. Vid Vitsippans fritidshem erbjuds utvecklingssamtal terminsvis även på fritids och med personalen där som ansvariga, med fokus på den sociala utvecklingen och kamratrelationer. Dessa samtal brukar ha störst betydelse bland de yngre barnen (år F-1), enligt vad pedagogerna i den aktuella verksamheten har erfarenhet av. Även på Östra skolan har fritidspedagogerna tidigare deltagit vid de utvecklingssamtal som hölls av klassläraren. Precis som i Birgittas berättelse, så menar Johan att föräldrarna inte var så insatta eller intresserade av att lyssna på hur situationen såg ut på fritids utan ville ha information om deras skolprestationer och skolsituation.

---

* Med kamrater menas samtliga barn i verksamheten och deras relation sinsemellan, inte enbart kompisrelationen mellan enskilda barn.

Johan berättar

J – För några år sen så blev ju detta aktuellt med utvecklingssamtal [på fritids] o bland annat för att höja statusen för fritidspedagoger o mycket prat om det här så ”krävdes” det att vi skulle vara med [på utvecklingssamtal]

I – vem ”krävde” detta?

J – ja, det var väl... vi hade en skolledning som hade fritidspedagogisk bakgrund

I – okej?

J – o vi hade ju diskussion kring detta o vi var ju många som tyckte att vi skulle få vara med för vi är ju också med i arbetslaget! Men med åren så tyckte föräldrarna var inte så intresserade av fritis [på ett utvecklingssamtal] de ville prata skola...

I – ok...

J – o det man hade att säga till föräldrarna var sånt som man redan hade pratat m föräldrarna om i och med den dagliga kontakten.

(Ur intervju med Johan, Östra skolans fritidshem 2011-10-27)

Vid samtliga verksamheter har man ”drop in”, särskilt vid jul eller Halloween, bjuds föräldrarna in att besöka fritidshemmen. Pedagogerna berättar att dessa tillfällen brukar vara väl besökta av samtliga familjer till de inskrivna barnen. I ett par verksamheter har man inför ett nytt läsår föräldramöten på fritids. Där informerar man nya föräldrar om verksamheten och föräldrarna kan få träffa all personal. Pedagogerna menar att dessa tillfällen är relativt välbesökta, även av de föräldrar till barn som går till och från fritidshemmet på egen hand.

Att skapa relationer för framtiden

Fritidspedagogerna som deltog i studien såg alla som sitt uppdrag att ”lotsa” barnen mot självständighet och att växa som sociala medborgare. Genom att se barnet dagligen under de stunder på dagen föräldern arbetade kände Birgitta att hon blev en person som kunde bidra till att finna nya vägar och aktiviteter för sina barn i verksamheten och detta diskuterar hon ofta med föräldrarna vars barn är på väg att lämna fritidsåren bakom sig.

Ur intervju med Birgit

– Asså, jag försöker hålla mig till Barnet! Asså, till barnets sociala bit, till den här kontakten med andra. Vad barnet är Bra på. Barnets positiva sidor försöker jag träda fram så mycket, barnets Positiva sidor tar jag upp. Om det inte är något har hänt, något jag behöver prata om, så försöker jag att inte prata om privata saker alls, för det tycker inte jag har med, jag vill inte prata om privata saker utan jag vill fokusera på barnets sociala utv. och dess positiva inriktning, eller vad de är bra på och vad man kan styrka i deras att försöka slussa ut dem i.

Ser jag att barnet är väldigt duktig på att rita, spela något så kanske jag kan förmedla ”jag tror att det här barnet kanske ska börja på någon slags gympakurs eller att man får ut dem på andra aktiviteter, för det här är ju en utslussnings [verksamhet], asså fritids är ju mer att vi ska försöka få dem självständiga, att vi då ser om de ä intresserade av olika saker så kan de ju va me i olika föreningar.”

(Ur intervju med Birgitta, Norra Skolan. 2011-10-19)

Att man på fritids också är styrd att uppfylla föräldrarnas behov av omsorg är något som pedagogerna reflekterar över och känner att de vill arbeta på att möta. Föräldrar har mycket omkring sig och förlitar sig på pedagogerna i verksamheten. Här menar pedagogerna att man måste se till att vara flexibel och inte, som flera uttrycker det ”jaga föräldrarna”.

Varje verksamhet arbetar med att skapa balans mellan en förtrogen kontakt med varje barns förälder och familjens rätt till integritet.

Ur intervju med Richard, Östra skolan

R- Det ska vara välkomnande... ”jajamän, aldrig några problem”, jaga dem inte [tider, ändring] man får förutsätta att föräldrarna har sina barn här för att de skall, för att det är bäst för barnen... – fokusera, om man är välkomnande så vinner man jättemycket.

I – Du kan känna... om jag [Richard] ser lite förbi detta [extratid] så gynnar det på nåt sätt kontakten med dem och att barnet får...

R – jaa...

R– det finns ju tillfällen som nu när det är besparingstider, vi vill ha... [material] när vi har våra drop in får vi inte betalt men vi ställer en låda... Det är ju aldrig några problem att de skänker... jag tror eller jag Vill tro att det beror på förhållningssättet [vårt] för att jagar man dem så kommer de att säga det också...

R– jag tror att det är så att alla de här små sakerna...

R– att man ser sig som ett fritis, du arbetar på uppdrag av familjerna...

(Ur intervju med Richard, Östra Skolan, 2011-10-27)

På Vitsippans fritids utvärderar Peter och Maria sina insatser i att skapa dialog med föräldrarna, detta gör de tillsammans varje termin, t ex under planeringstid. De har tagit fram ett system man sin kontakt som ”+” för en bra kontakt, ”0” för en kontakt som fungerar tillfredsställande och ett ”–” för en kontakt som man upplever bristfällig. Skulle det inträffa att båda pedagoger ett minustecken för en föräldrakontakt föranleder detta att man ser över hur den kan förbättras.

Ingen av pedagogerna har gjort någon koppling till föräldrars sociala bakgrund, så som yrke eller etnisk tillhörighet. Ett par av de kvinnliga pedagogerna och de manliga kunde ibland uppleva att pappor var lättare för att ta tag i saker och styra upp medan mammor oftare ville försäkra sig om att barnen hade det bra och att de [mammorna] var nöjda med det.

Diskussion

I detta kapitel kommer jag att diskutera mina resultat och slutsatser jag dragit av dessa kopplat till den bakgrundslitteratur jag finner svarar och till viss del bekräftar mina resonemang. Först diskuterat jag min studie som helhet utifrån metodval och bearbetning, därefter kommer jag att diskutera mina resultat i förhållande till mitt bakgrundskapitel. Jag har försökt följa mina rubriker från bakgrundskapitlet i resultatdiskussionen och har lagt fokus på hur tillitsfulla relationer utvecklas och bevaras samt hur pedagogerna arbetar med områden som kontaktskapande, tillit, samverkan och stöd till barn och deras familjer när detta efterfrågar pedagogernas insatser.

Analys och bearbetning

Transkriberingen av intervjuerna har gjorts genom att ljudupptagningen överförts från min mobiltelefon först till en arbetsmapp i datorn och därifrån har jag sedan öppnat varje fil för sig i ett datorprogram avsett för transkribering⁴. Ur varje intervju har olika citat och dialoger lyfts som svarar mot studiens syfte och frågeställningar. men också sammanfattat intervjuerna i längre textavsnitt (se kapitel "Resultat") som beskriver gemensamma resp. olika sätt att arbeta utifrån en viss frågeställning. Citat ur olika intervjuer har lyfts för att skildra en mångfald i dialogen mellan föräldrar och pedagoger och med hänsyn till att inte röja specifika detaljer som kan spåras i avsikt att kränka en integritet. Kvale (2007, s.78) skriver om vikten att hela tiden ha de etiska kraven på konfidentialitet levande när man beskriver människors privata upplevelser och berättelser från sitt dagliga liv, därför gjordes genom hela studien en avvägning ur forskningsetiskt förhållningssätt huruvida ett faktiskt uttalande kan komma att betyda men för en enskild individ. Vid avlyssningen av intervjuerna har jag varit lyhörd för hur pedagogerna känt sig "tvingade" att svara på frågorna och om deras tonfall visar att de är bekväma. Jag har under intervjuerna kunnat koppla resonemang och tankar hos pedagogerna till det jag tidigare skrivit om kring hur kontakten präglas av såväl pedagogers syn på vad som färgar en fungerande respektive icke fungerande dialog. En teori som tydliggörs under dessa intervjuer är Berger (2008) *Planning theory of Communication*, där pedagogerna berättar om strategier för att nå fram till föräldrarna och för att arbeta med dem utan att inta en roll som experter. Här handlar det om mål och/eller delmål med kommunikation, att ha samma avsikter men kanske inte samma mål. Människan har olika strategier med vilka han eller hon arbetar mot sitt mål.

Petronio och Durham (2008) talade om människor som ägare av privat information och kan spåras i intervjuerna vad gäller hur pedagoger närmar sig föräldrar i olika frågor av känslig natur. Min primära tolkning av resultatet är att det förekommer såväl dialog av vardagskaraktär, "isbrytare" och i syfte att skapa relation mellan föräldrar och pedagog men även dialog som från föräldrars sida söker stöd i pedagogerna som medmänniska och bollplank eller ventilationsnät. Här kunde skilda strategier förekomma mellan verksamheterna i fråga om tillvägagångssätt och pedagogernas allmänna syn var deras gräns för det pedagogiska uppdraget gick i dessa frågor. Detta är även något som visat sig tydligt denna studies tidigare presenterade forskning.

Intervju som metod

Larsson (2005) har en bild av den kvalitativa studien som just innehållsrik, man söker svar på ett visst fenomen eller förhållanden mellan olika företeelser. Lantz (2009) talar om det viktiga förhållandet mellan syfte och val av metod. Det är enligt författaren viktigt med ett preciserat syfte som avgränsas och kan kopplas till en teoretisk utgångspunkt som används i studien. Kvale (2007) tog upp hur forskaren förhåller sig etiskt korrekt av hänsyn till sina respondenter, att man gör en konsekvensbedömning.

---

⁴ Express Scribe v 5.26 Intel for Mac.

Författaren skriver om respondenter som inget har att dölja, även dessa har rätt att säga sin mening utan att behöva riskera obehagliga följder genom sin medverkan. Min tanke med att dela ut intervjufrågorna (bilaga 2) i samband med den första kontakten var att ge respondenterna något av ett ”försprång”, att få tillfälle till att reflektera över hur de arbetar med dialogen och kontakten till barnens föräldrar. Jag hade ju diskuterat frågorna tillsammans med min handledare, som också var positiv till att ge ut frågorna i förväg. Pedagogerna i min studie upplevde detta som överlag positivt, det skapade precis som jag hoppats på tillfälle till reflektion och jag fick synpunkter på frågornas utformning, att vissa går in i varandra. Det förklarar jag med att så var tanken, att skapa mer av ett samtal med återkoppling.

Styrkor och svagheter med intervju som metod

Med facit i hand står jag övertygad om att jag valde rätt metod. En intervju speglar ett dilemma eller fenomen ur ett flertal olika synvinklar och gör bilden av dialogen mellan pedagoger och föräldrar mer klar att det rör sig om individer i ett samspel. Att välja intervju som metod innebar för mig också att jag kunde fånga personligen skilda eller likartade uppfattningar och koppla dem till mina i förväg studerade teorier kring kommunikation.

En svaghet är givetvis att man kan missa att fråga om något vid en intervju och får stå sitt kast. Det är klart man reflekterar över om man ställde relevanta följdfrågor, dessa skiftade i alla slags riktningar men jag sökte med dessa och fann en djupare insikt om hur pedagoger på fritids arbetar med föräldrakontakter även på andra sätt än vid hämtning och lämning. Om jag istället hade valt en kvantitativ metod och enkät hade jag kunnat få fram frekvenser av hur ofta dessa dialoger förekommer. Dock undrar jag om jag hade kunnat belysa olika dilemma på samma vis, något som för mig var viktigt för att kunna motivera en utveckling av såväl mitt kommande arbetssätt som vidare forskning på området.

Resultatdiskussion

Den första kontakten- att bygga upp ett förtroende

Fritidshemmen är till för att skolbarn efter avslutad skoldag skall få tillsyn, omsorg och kreativ sysselsättning medan föräldrar förvärvsarbetar eller studerar. I en del fall har barnet behov av stöd i sin sociala utveckling och vistas på fritids för att få detta. De yngre barnen på fritids har ofta längre dagar och pedagogerna berättade att kontakten med deras föräldrar var så gott som daglig. Viktigt för pedagogerna var att redan från början ha en spontan och öppen kommunikation med föräldrarna. Att mötas genom spontana samtal eller hålla öppet för föräldrar att komma in och vänta till deras barn lekt färdigt var de vanligaste sätten på vilka pedagoger och föräldrar möttes. Pedagogerna upplevde inte att vare sig de eller föräldrarna var i behov av en daglig kontakt sedan barnet kommit tillrätta i verksamheten.

Att resonera som t ex *Malin* gjorde i exemplet med vad man pratar med föräldrar om, kan ses som ett sätt på vilket pedagoger kan skapa en relation till en förälder som är avslappnad och mer jämbördig än att diskutera t ex utvecklingen hos barnet. *Johan*, som också arbetade med de yngre barnen valde ibland att skoja med barnen och dra vita lögnar som sedan barnen tog med sig hem och återgav till föräldrarna. Även här kan man öppna upp för den spontana, avdramatiserade relationen där föräldrar och pedagoger möts utan krav eller misstroende. “Planning theory of Communication”, (Berger, 2008), om att mötas för första gången och etablera en hållbar relation ställer krav på pedagogernas förmåga att ta ansvar för att föräldrarna kan komma in i verksamhetens mål och ha förtroendet att lämna sina barn till oss på fritids.

Berger (2008) talar om just målen med kommunikation och här måste en pedagog arbeta för att kunna möta alla slags individer och konstellationer av familjer. Då denna teori har ett individfokus bereder den väg för att vi skall förstå att människor kommunicerar med fokus mot något och, beroende på hur de lyckas, växlar strategierna. Teorin är användbar just för att förklara de första mötena med en ny familj i verksamheten och för att förstå hur människor hela tiden strävar efter att göra ett gott intryck.

Stafford (2008) är en annan teoretisk koppling som kan göras till den inledande dialogen med föräldrarna. *Social Exchange theory* har, istället för individen, relationen i fokus. Den grundar sig på att människor utväxlar erfarenheter och har en dialog i belönande syfte. Föräldrar vill ha en bra verksamhet för sitt barn, alltså ser de till att stå på god fot med pedagogerna på fritids men inte ge mer än de kan få tillbaka.

Dialog som kulturell- eller statusbetingad

Centralt i den forskning som tagits upp i bakgrunden, såsom Jansson (1992), Kirkas et al., Alafakir (2004, 2010) och till viss del Garis-Christian (2006) finns en mer eller mindre tydlig koppling mellan föräldrars sociala bakgrund och dialogens funktion. Deras forskning diskuterar huruvida föräldrar med högre social status har såväl andra intressen som möjligheter att påverka genom att kommunicera men när det gäller familjer ur utsatta grupper, t ex föräldrar med invandrarbakgrund, så kunde pedagogerna ibland upplevas som bättre vetande varför dialogen ofta tunnades ut eller blev konfliktfylld. Pedagogerna i min studie talade inte om föräldrar i termer av invandrare eller socialt mer eller mindre fungerande och detta kan tolkas som en följd av att de arbetar mot barnets intresse och med ambitionen att alla familjer har skäl till sitt sätt att kommunicera men att de som pedagoger inte gjorde någon åtskillnad på dem.

Relationen mellan pedagog och förälder sedan barnen blivit äldre

Det finns av naturliga skäl skillnader i hur dialogen ser ut mellan förälder och pedagog sedan barnet blivit äldre. Från år 3 och uppåt beskriver pedagogerna hur den dagliga blir kontakten glesare och ersätts av olika sociala sammankomster som ett led i barnens "utslussning"⁵. Den dialog som finns då är oftast kopplad till barn som tillfälligt befinner sig i svårigheter och förs alltid med respekt för förälderns integritet. Under denna tid händer också mycket i barnens utveckling, de kommer i förpuberteten och behöver oss pedagoger lika mycket som förebilder. Här kunde pedagogerna uppleva att barnen hellre sökte sig till en pedagog av samma kön, de behövde också få större utrymme att bestämma själva och de fick vara mer delaktiga i att arrangera t ex drop in. Att hitta en väg mot självständighet för de äldre barnen genom utslussning⁵ är ett alternativ men ibland kan det också vara en trygghet att lägga lite extra på lovens aktiviteter då barnen ännu inte är mogna att vara hemma själva längre dagar. Att skapa en "vi-känsla" och ha "bara-vara-dagar"⁶ kan också trygga relationerna då föräldrar ser att deras barn trivs på fritids.

Relationer som behöver tålamod

När en relation skär sig mellan parterna menar pedagogerna att man får väga sitt pedagogiska uppdrag där man är professionell mot perspektiv på personkemi och i dessa fall be en kollega ta över. Tidigare presenterades Kennedy-Reedy och Hobbins-McGrath (2010) som diskuterade hur många samtal vid speciellt hämtning kan resultera i känslor av vanmakt hos pedagogerna då båda parter kan vara uttröttade efter en arbetsdag. Pedagogerna lämnas ensamma efter en dispyt med föräldrarna utan att kunna reflektera över denna innan de själva skall stänga och gå hem för dagen. Hirsto (2010) visar att föräldrarna ibland är svåra att ha en dialog med om de var av en annan uppfattning än pedagogen om vad som behöver diskuteras. När dialogen inte fungerar har pedagoger kanske väntat för länge med att föra ämnet på tal.

---

⁵ Ur intervju med Birgitta. Norra skolan 2011-10-20

⁶ Intervju med Peter, Vitsippans fritids 2011-10-21

Drugli (2003) tar också upp luckor i dialogen, hennes resonemang kan ses som en fråga hur mycket man kan begära att föräldrar skall kunna bidra med om pedagogerna genom sin kompetens inte ger dem rätt verktyg, om ens några verktyg alls? Andersson (2004) och Drugli (2003) berättade båda om hur pedagoger som inte lyckats med att etablera en god relation till föräldrarna från början upplever större svårigheter att skapa en god dialog. Lasky (2010) fann i sin studie av kanadensiska pedagoger i de tidiga skolåren att dessa upplever maktlöshet och ofta saknade handlag för att ha en kurativ funktion i sitt pedagogiska uppdrag, något som bidrog till att kontakten mellan hem och skola nästan uteslutande kom att röra bedömning. Jag skrev tidigare om Drugli (2003) och föräldrar som utvecklar ett försvar och intolerans mot pedagoger som vill ta upp konflikter vid hämtning och lämning. I samtal med föräldrar behöver pedagogen komma ihåg att de står sina barn närmast och garanterat kommer de att lyssna till om du har något negativt att säga kring deras barn men likväl kommer de att ta sitt barn i försvar.

Pedagogen som professionell medmänniska

Bland de pedagoger jag intervjuat fanns tankar om att bli för involverad och att det kunde påverka att fokus flyttades ifrån barnet eller att rollen som pedagog gick över i något som de inte var fullt rustade för. Med stöd i Petronio och Durham (2008) och *Communication privacy management theory*, tänker jag mig att även en pedagog har en viss personlig tolerans för hur han eller hon tar emot och kan hantera information av känslig karaktär. En del pedagoger kan säkerligen stödja sig mot trygga hemförhållanden som bidrar till att skilja på hem och yrkesroll medan en pedagog som själv har en turbulent livssituation antingen skärmar av sig, det blir för mycket, eller skapar en orimlig bindning av medlidande eller förståelse av samhörighet till föräldern. Jag tror på en sund bindning, rör det barnet rör det också mig som pedagog. Mitt uppdrag och ansvar är att se till att relationen med föräldern fungerar och det med barnet i fokus.

Man får verkligen väga sina ord på guldvåg för att kunna koppla en teori till mina och författarnas resonemang kring relationer som fungerar mindre bra men Goldsmith (2008) ger i alla fall en rimlig förklaring till hur man kan arbeta för att förstå språkets funktion i den goda dialogen och för mig känns *Politeness Theory* som ett sätt att förklara hur människor söker skapa ömsesidig förståelse för varandra men ibland går det fel för vi är alla individer med olika strategier och uppfattning om vad samförstånd innebär. *Politeness Theory* (Goldsmith (2008) ser dessa strategier som ett medel med vilka människan strävar efter att gottgöra sina misstag och se till att de egna felstegen inte drabbar andra utan genom att bevara respekt och artighet i samverkan med andra. En annan teori som kan tillämpas för att förklara hur man kan arbeta med en frostig relation, är *Social Exchange Theory*, i vilken Stafford (2008) förklarar att människor måste se att han eller hon har en fördel i att kommunicera med varandra för att uppnå ett gemensamt mål. Alla kommunicerar utifrån sin förförståelse och genom de arv av mönster vi bär med oss av hur man kommunicerar. Detta påverkar hela tiden relationen så att vi ibland, som Stafford beskrev det, är mer återhållsamma och ibland för ”på”. Rogers (2008, s. 341) menar att ju stelare mönster vi använder i vår kommunikation, ju mer illvilja vi visar att förändra oss, desto svårare kommer det att bli att komma överens. De människor som står på sig och ständigt går emot strävan att bryta ett mönster som inte fungerar för alla kommer att möta svårigheter att kunna upprätthålla relationen.

Att man inte kommer överens eller får tilltro till alla familjers privatliv är för mig inget konstigt. Som pedagogerna menar så finns det såväl gemensamma intressen som ryggsäckar av erfarenhet som utgör ingredienser i ett fungerande samspel.

Att låta en kollega ta över när man känner att en relation till en förälder inte fungerar är i sig inget personligt nederlag så länge det inte har uppstått en infekterad konflikt med förorättade parter. Har man kommit till den nivån är det dags att ta hjälp av sin chef och omedelbart söka återställa ett godtagbart förhållande för barnets bästa. Som pedagog kan och ska man inte vara expert, eller *robotar* som mekaniskt sköter kontakten med barnens familjer, utan inlevelsefulla aktörer på kommunikationens arena.

När en familj behöver vårt stöd

Som pedagog arbetar du mitt i en familjs vardag. Föräldrar lämnar och hämtar sina barn, övertygade om att du finns till för dem varje dag. Det faller sig ju då naturligt att du blir en av de första som kommer att få reda på när något händer i familjen som förändrar deras tillvaro på olika sätt. När det handlade om samtal kring t ex skilsmässor eller familjeangelägenheter arbetade samtliga pedagoger efter grundtanken att de kunde tänka sig att diskutera det som berörde barnet, t ex barnets reaktion eller välbefinnande, liksom hur det påverkade vistelsen på fritidshemmet. Likaså i de fall där pedagogerna hade erfarenhet av sorg eller sjukdom i något barns familj var det alltid med utgångspunkt i barnet pedagogerna samarbetade med familjen. Pedagogerna slussade föräldrarna vidare när de kände att gränsen för sitt pedagogiska uppdrag var nådd, t ex till familjeterapi eller familjerätten. De var också noga med att dra en gräns och aldrig uttala sig personligt kring olika svåra frågor utan genom sin pedagogiska kompetens och erfarenhet kring liknande situationer och alltid med barnet i centrum.

”Det måste stanna mellan oss!” Tillit och förtroende

Petronio och Durham (2008) förklarar enligt Communication privacy management theory-CPM hur människor bär på information av privat natur och hur de växlar mellan att hemlighålla och dela med sig av denna. Föräldrar eller barn som hamnar i ett läge där något händer i familjen skriver Jensen och Jensen (2008) om. Att inta ett barnperspektiv och så talade även pedagogerna i min studie, om att just *se barnet*. Men en förälder kan ha bekymmer i sitt privatliv som rör den vuxna relationen och kanske inte har någon annan att prata med. En del föräldrar känner sig inte främmande för att verkligen lämna ut sig till oss pedagoger medan andra är mer restriktiva. Min tanke om detta är att en pedagog har en skyldighet att se till ett barns bästa. När en förälder kommer till verksamheten med ett förtroende kan man, som en pedagog uttryckte det, lyssna, säga kort hur man tycker och bekräfta men sen är det bra. Petronio och Durham (2008) menar att den som äger en privat information och delar denna vidare kommer att behöva se på i vårt fall pedagogerna som delägare av informationen.

Jensen och Jensen (2010) och Andersson (2007) talar utifrån perspektivet barnets bästa när det inte är uppenbart genom föräldrars sätt att agera. Det är viktigt att en pedagog i ett sådant läge av möjlig försummelse inte dömer utan förstår. Vad kan jag göra, hur kan vi hjälpa till? Lasky (2010) menar att det är självklart att pedagoger behöver rustas med mer kompetens vad gäller att hantera stöd till familjer i kris så att ett barn inte påverkas i sin skola eller, som i denna studies fall, på fritids. Genom alla resonemang som förts i den forskning som tagits del av finns en tanke att pedagogerna fungerar som en första länk till att skapa trygghet för våra barn när det svåra händer. Att föräldrar går in i sig själva för en tid, t ex vid en separation är ju inget konstigt men konstigt vore om pedagoger i ett sådant läge väljer att inte tro att de älskar sina barn för det. I min studie var det uppenbart att pedagogerna visade stor respekt för familjer i svårigheter och alltid såg deras potential som föräldrar till sina barn. Hur trivial en händelse än må vara så är det barnets perspektiv som ska läggas fokus på och Andersson (2007) lyfter att pedagoger måste visa föräldrarna att de tror på dem och att de kan.

Vid genomförandet av studien fanns en tanke att pedagoger kunde bli väldigt personliga med föräldrarna i sin verksamhet. Så visade det sig inte vara. Visst är pedagoger också människor men med en trygg grund att stå på kan man klara det mesta.

”Jag är inte bara pedagog, jag är mamma också!”

Att ha egna erfarenheter av föräldrarollen i mitt pedagogiska uppdrag är något jag ofta funderar på hur det påverkar pedagoger och om det *får* påverka läraruppdraget? Jag är själv förälder och har vid ett tillfälle arbetat med barn som varit jämgamla med mitt eget och tycker mig känna igen det som Hirsto (2010) visar i sin studie av föräldrasamverkan och förtroende i den finska skolans tidigare skolår. Pedagogerna här svarade att de upplevde sig tryggare i att konfrontera och diskutera med de föräldrar vars barn var i samma ålder som barnen i verksamheten och jag liknande upplevelser av detta. I de fall man upplever detta samförstånd finner man också lite av en gemensam nämnare, föräldrar som andas ut och ser att man förstår dem. I möten med föräldrar kan man i egenskap av såväl förälder som professionell ha större förståelse för den dynamik som omger ett föräldraskap och med det hur viktigt det är med en bra dialog, lite som i intervjun med *Malin* men med ett tydligare fokus på en trygg föräldraroll. (2010) menar att pedagoger med egen erfarenhet av föräldrarollen blir mer medvetna om hur viktigt det är med ett samarbete mellan hem och skola.

I slutet av dagen är vi alla bara människor

Tidigare skrev jag om ”*tillit, medverkan och helhet*” (Drugli, 2003, s. 134). Lasky’s (2010) studie om kritiska tidpunkter för en dialog med föräldrarna uttryckte också att det är när föräldrar hämtar, ofta stressade och utmattade efter sin arbetsdag, som de tar upp negativa saker eller är angelägna om att reda upp dem. För mig känns inte detta så märkligt. Vi kan titta på såväl Berger (2008), Rogers (2008) som Metts& Cupach (2008) för att förklara kommunikation i termer av försvar eller självbevarelsedrift. Berger (2008) förklarar ju människors behov av att kommunicera mot ett eget mål och hur vi måste förstå hur andra kommunicerar med samma ambitioner. En trött förälder har säkert en bra anledning att ta upp något i slutet av dagen, likaså kan en pedagog ha ett skäl att avstå, t ex att man är ensam kvar och skall stänga för dagen (Lasky, 2010). Metts och Cupach (2008) talar om att känna varandra såpass väl att man vågar ”tappa ansiktet” och ändå känna sig respekterad. Kanske upplever föräldrar som väljer hämtningen som ett tillfälle att rensa luften?

Min studie visar att lämning istället var det tillfälle då föräldrar valde att ta upp något, om det sedan behövdes en mer ingående diskussion bestämde man en tid för detta vid ett senare tillfälle, något som visade sig ha god inverkan på föräldrarna. Att föräldrar har god insyn och känner till fritidshemmets spelregler minskar risken för att man hamnar i olustiga situationer, det menade såväl Andersson (2007) som Drugli (2003). Föräldrar som vet vad som gäller och känner att de får gehör för hur barnet fungerar på hemmaplan är också de föräldrar som har barn som trivs bättre på fritids och min egen upplevelse är att man känner själv att när man ger tid att lyssna på föräldern så får han eller hon känna sig viktig och behövd och för mig är det precis så det skall vara. Intressant är också för mig att se Lasky (2010) och resonemanget kring kultur och föräldrasamverkan. I många fall utmålas ensamstående mammor som att de löper större risk att försumma sina barn eller falla genom skyddsnätet vid en kris i familjen. Vid summerandet av pedagogernas tankar kring familjer i svårigheter finns inga sådana upplevelser. Mina personliga erfarenheter talar istället för ett stort engagemang hos mödrar som ensamma fostrar sina barn. Vi måste utgå ifrån att alla föräldrar vill sitt barns bästa och att som pedagog finns jag med under en tid i deras liv och den tiden kommer familjen med barnet i centrum att behöva min tillit och min uppmärksamhet.

Yrkesmoralen ser Lasky (2010) som fundamental, att i vår yrkesroll som pedagoger arbeta med våra egna föreställningar kring vårt bemötande av familjer som inte liknar vårt eget ideal. Föräldrar som är socialt utsatta behöver i sig inte vara svaga men samhället bereder dem ingen värdig plats. Man måste ta hänsyn till flera faktorer än att se dem som isolerade öar när man tittar på hur en förälder bemästrar sin dialog med oss. Därmed inte sagt att det är oviktigt att studera hur sociala förhållanden eller kulturella skillnader påverkar vare sig mig som pedagog eller de föräldrar jag möter men varför bara belysa problemen? Finns det ingen som är intresserad av att undersöka hur ensamstående mammor faktiskt av gränslös kärlek till ett barn gör allt som står i deras makt för att skapa goda relationer till oss pedagoger?

Didaktiska konsekvenser av min studie

Att studera dialogen mellan hem och fritidshem är för mig ett forskningsområde som inte fått så mycket uppmärksamhet och min upplevelse är att det behöver ske en förbättring. Här finns massor av kunskap och erfarenhet som man annars lätt glömmer bort. Skola och fritids är två skilda verksamheter, de båda samverkar visserligen men våra pedagogiska uppdrag ser olika ut. Barn på fritids är inte längre små och kräver en annan omsorg än samlingslekar, hjälp vid måltider eller direkt fysisk omsorg. Det medför också andra områden att reflektera kring i vårt möte med föräldrarna, t ex förpubertet, existentiella frågor barn har, sysselsättning eller oro. Pedagoger på fritids behöver i min mening ett större erkännande vad gäller sin erfarenhet kring föräldrasamverkan och pedagoger som är verksamma i skolan behöver utöka sitt samarbete och få bättre insyn i fritidshemmets verksamhet. Då flera av deras elever vistas där dagligen tycker jag att det är fullt rimligt att man samarbetar även om uppdragen ser olika ut. Detta underlättar säkerligen även kontakten med elevernas föräldrar ur ett socialiserande perspektiv. Likaså behöver pedagoger få bättre resurser att hantera familjers mångfald och de situationer när svårigheter uppstår. Pedagoger i fritidshem behöver verktyg för att stärka barn och familjer i deras sociala utveckling men även bredda sina kunskaper kring det växande barnet på väg mot att klara sig på egen hand. Min studie har visat hur mycket den betyder för oss alla.

Förslag till fortsatt forskning

Skolöverstyrelsen (1980) beskrev ett samarbete kring barnens utveckling som en angelägenhet för såväl skola, hem och fritidsverksamheter i samhället. Föräldrar idag tillbringar ofta bara sporadisk tid med sina barn och detta medför ett ökat ansvar och medvetenhet kring samhället. I min research har jag nästan uteslutande funnit forskning kring dialog mellan föräldrar och pedagoger som gäller förskola eller skola och den senare har haft fokus på bedömning och klassrumssituationen. I min studie framkom att just utvecklingssamtal var ett ämne som fritidspedagogerna hade olika funderingar kring och här skulle jag vilja se mer forskning kring hur verksamma pedagoger men även andra yrkesgrupper kan samverka för en helhetsbild av barnets dag i det som Skolöverstyrelsen (1980) kallade ”samlad skoldag”. Jag är intresserad av hur man kan skapa just den ”utslussnings-verksamhet”, en bro mot självständiga samhällsmedborgare som det talades om i mina intervjuer och som även tas upp i läroplanerna⁷ Ett exempel på forskningsområde är alternativa verksamheter, t ex fritidsgårdar, idrottsaktiviteter eller kulturskolans betydelse för barn och ungas fritid, socialisering och anknytning till andra trygga vuxna utanför familjen, liksom hur olika påverkansfaktorer i familjeförhållanden kan ses som tillgångar istället för tillkortakommanden.

Ett annat forskningsområde kan vara hur olika stödinsatser till föräldrar, från de tidiga åren på barnavårdscentralen till föräldrakurser och hjälptelefoner kan få föräldrar att lättare kommunicera kring sina barn med andra än den egna vänkretsen.

---

⁷ Skolöverstyrelsen (1980) samt Skolverket (2008) och (2010).

Tack!!

Stukat (2005) beskriver avslutandet av uppsatsskrivandet som något av ett tomrum och jag kan bara instämma. Jag har fått göra en otroligt intressant resa med många nya insikter. När jag i maj i år började söka efter material till detta arbete hade jag bara en enda oro- vem skulle vilja delta i min studie? Varmt Tack till *Birgitta, Malin, Margit, Johan, Richard, Peter och Maria* för era inlevelsefulla berättelser om hur ni varje dag möter föräldrar och barn och om er arbetsglädje inför detta uppdrag och ett särskilt Tack till dig Margit för alla tankar om pedagogyrket och föräldrakontakten som du delat med dig av under mina vfu-perioder.

Kommunikation är ett högst intressant och betydelsefullt verktyg. Kommunikation berör oss alla, var och en och tillsammans. Vi är alla människor sägs det och detta arbete sökte förstå hur vi kommunicerar för att skapa förtroende och trygghet mellan det professionella och det medmänskliga. Det har blivit några timmars prat och diskussion kring detta, alltid har jag fått nya vinklar och ny förståelse för kommunikation som fenomen och till min hjälp har jag haft min drivne handledare *Mikael Jensen*, som jag nog vågar påstå kan det mesta om interpersonell kommunikation. Tack Mikael också för ditt gedigna arbete med att se över min färdiga uppsats och möta mina tuffa krav på mig själv och för att du tog ett kliv tillbaka när jag envist sa att jag inte tänkte skriva en rad till men ändå stöttade mig till sista raden.

Tack till alla föräldrar jag mött i mitt arbete och under min vfu. Ni har lämnat era barn, stannat upp och pratat en stund, uppmuntrat och visat intresse för mitt arbete. Det utvecklar och är för mig oerhört värdefullt, ni är viktiga för oss pedagoger och jag har sett fram emot varje ny dag tillsammans med er och era fantastiska barn. Ett stort Tack till *Lena Ljungström* som varit min vfulärlare i fem av sju terminer. Du har så mycket kunskap och erfarenhet, en stor trygghet för mig som student har varit din glädje över ditt arbete, ditt bemötande och engagemang för mig och du har varit ett stort stöd i min professionella utveckling.

Att skriva akademisk text är en lång och mödosam process, det ger sig inte alltid på första försöket. Jag har någon jag särskilt vill tacka för att jag har fått utveckla och pröva denna förmåga. Vielen Dank *Thomas Barow!* Med din hjälp, råd och synpunkter, varvat med ett och annat kritiskt men väl menat ord har jag fått verktyg att ge mig i kast med skrivandet.

Maud Ihrskog, Tack för att du är en varm medmänniska som är mån om dina studenter. Jag är tacksam för att du stöttade mig alla de gånger det kändes övermäktigt att hitta balansen mellan skrivarglädje och livet vid sidan av tangentbordet och förstod precis hur jag kände mig, du sa också precis vad jag behövde höra och som fick mig att kämpa på.

Tack till min förstående familj och mina vänner och kurskamrater som uppmuntrat och fört mig framåt, som glatts med mig när jag övervunnit ännu en skrivandets etapp.

Sist men inte minst. Denna uppsats handlar om dialogen mellan föräldrar och pedagoger. Tack till min guldstjärna i livet, till min dotter *Wilma!* Du hämtade böcker på biblioteket och möttes ibland av ett mummel ifrån köket när du kom hem efter skolan. Ibland dröjde middagen, hjälp med läxor och du väntade på att mamma skulle skriva klart. Nu är jag klar!

Borås den 15 december 2011
Sophia Adcock

Förteckning över litteratur och källor

- Alfakir, Nabila (2010) *Föräldrasamverkan i förändring: handbok för pedagoger*. Stockholm. Liber
- Alfakir, Nabila (2004) *Skapa dialog med föräldrarna: integration i praktiken*. Runa Förlag
- Andersson, Inga (2004) *Lyssna på föräldrarna*. HLS Förlag. Stockholm
- Baxter, Leslie A & Braithwaite, Dawn O (2008) *Engaging theories in interpersonal communication*. Sage publications Inc.
- Berger, Charles R. (2008) Planning theory of communication. I Baxter, Leslie A & Braithwaite, *Engaging theories in interpersonal communication*. Sage publications Inc.
- Drugli, May Britt (2003). *Barn vi bekymrar oss om*. Stockholm: Liber
- Flising Lisbeth, Fredriksson Gunilla, Lund Kjell (1996) *Föräldrakontakt: en bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete -En handbok*. Stockholm. Informationsförlaget
- FOU 1992:7. Jansson, Anders. *Fritidshems vardag- En studie av pedagogiskt vardagsarbete i fritidshem*. Tryckgruppen AB.
- Garis-Christian, Linda (2006) *Understanding Families: Applying Family Systems Theory to Early Childhood Practice*. Nayec Publications. Tillgänglig:
<http://www.naeyc.org/yc/pastissues/2006/january>
- Goldsmith, Daena J (2008) Politeness Theory. I Baxter, Leslie A & Braithwaite, Dawn O (2008) *Engaging theories in interpersonal communication*. Sage publications Inc.
- Hirsto, Laura (2010) Strategies in home and school collaboration among early education teachers. *Scandinavian Journal of Educational Research*. Vol. 54, No. 2, April 2010, 99–108
- Holme, Bernt, Idar, Magne & Krohn, Solvang (1991). *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Kikas, Eeva, Poikonen Pirjo-Liisa, Kontoniemi, Marita, Lyyra, Anna-Liisa, Lerkkanen, Marja-Kristina & Niilo, Airi (2011) Mutual trust between kindergarten teachers and mothers and its association with family characteristics in Estonia and Finland. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55:1, 2011
- Jensen, Helle & Jensen Elsebeth (2007) *Professionellt föräldrasamarbete*. Stockholm. Liber
- Kennedy-Reedy & Hobbins-McGrath (2010) Can you hear me now? *Early Child Development and Care* Vol. 180, No. 3, 347–357
- Kvale (2007), Steinar. (2007) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lantz, Annika. (1993). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Staffan (2005) Kvalitet i kvalitativa studier (översatt artikel) Originallets titel: On quality of qualitative studies. *Nordisk Pedagogik* vol. 25 pp. 16-35. Oslo

- Lasky, Sue (2000) The cultural and emotional politics of teacher- parent Interactions. *Teaching and Teacher Education* 16 (2000) 843-860
- Mets, Sandra & Cupach, William R (2008) Face Theory. Baxter, Leslie A & Braithwaite, Dawn O (2008) *Engaging theories in interpersonal communication*. Sage publications Inc.
- Petronio, Sandra & Durham, Wesley T (2008) Communication Privacy Management Theory. I Baxter, Leslie A & Braithwaite, Dawn O (2008) *Engaging theories in interpersonal communication*. Sage publications Inc.
- Rogers, L. Edna (2008) Relational Communication Theory. I Baxter, Leslie A & Braithwaite, Dawn O (2008) *Engaging theories in interpersonal communication*. Sage publications Inc.
- Skolverket (2009) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm, Fritzes
- Skolverket (2010) *Läroplan för grundskolan. LGR 11*. Tillgänglig; <http://www.skolverket.se/sb/d/4166/a/23894>
- Skolverket (2008) *Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i fritidshem*. Tillgänglig; <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1727>
- Skolöverstyrelsen (1980) *Läroplan för grundskolan- allmän del. Mål och riktlinjer, timplaner, kursplaner*. Liber: Utbildningsförlaget.
- Stafford, Laura (2008) Social Exchange Theories. I Baxter, Leslie A & Braithwaite, Dawn O (2008) *Engaging theories in interpersonal communication*. Sage publications Inc.
- Stukát, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Trost, Jan (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Lund. Studentlitteratur
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Utgiven av Vetenskapsrådet. Tillgänglig; http://cm.e-line.nu/servlet/us_pyra?wts.PAGE=h_ix3.htm&wts.ACTION=loginguest&p=H

Till pedagoger i grundskolans fritidshem

Jag läser nu min sjunde och sista termin med inriktning förskoleklass och fritidshem vid lärarutbildningen här i Borås och denna hösttermin kommer jag att skriva mitt examensarbete där jag kommer att genomföra en intervjustudie. Jag har ett intresse för hur kommunikationen mellan barnens hem och er som fritidspedagoger ser ut och då speciellt den dagliga kontakt ni har med föräldrar vid t ex hämtning och lämning.

För min studie tänker jag genomföra ett antal intervjuer med pedagoger på din arbetsplats. Dessa tar ca 30 min att genomföra och ditt deltagande är frivilligt i enlighet med Vetenskapsrådets etiska principer. Intervjuerna kommer att spelas in för att kunna säkerställa tillförlitligheten för min studie men också för att underlätta bearbetningen. Det färdiga materialet blir tillgängligt för mig, min handledare och examinator. Endast jag och eventuellt min examinator kommer att ta del av ljudupptagningen. Intervjufrågorna har i förväg lästs igenom och diskuterats tillsammans med min handledare.

Jag vill genomföra denna studie då jag upplevt att det varit väldigt lite under min utbildning som fokuserat på hur kommunikationen ser ut med barnens vårdnadshavare vid sidan av bedömning och inläring och jag känner att det är en viktig del av mitt kommande yrke att ha en bra dialog med föräldrar i fritidshemmets verksamhet. Din medverkan i min studie är värdefull för att jag ska kunna utvecklas ytterligare i min lärarroll och jag är väldigt tacksam för ditt deltagande.

Tack på förhand

Sophia Adcock
Högskolan Borås
fornamn.efternamn@adress.com

Mobiltel: 000-000000

Handledare: Mikael Jensen
namn.namn@adress.se

Bilaga 2

Intervjufrågor

- 1) Berätta om hur den dagliga kontakten ser ut mellan er pedagoger och fritisbarnens föräldrar.
- 2) Vilka händelser kan föranleda att du tar en kontakt och varför?
- 3) Vad har du för tankar kring varför kontakten med barnens föräldrar ibland inte fungerar?
- 4) Hur strävar du som pedagog efter en daglig kontakt vid t ex hämtning och lämning?
- 5) Vilka förutsättningar anser du är grundläggande för att pedagoger och föräldrar ska kunna få en daglig spontan men berikande kontakt som bygger på läraruppdraget att skolan skall samarbeta med hemmet.

